

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

BESCHOUWINGEN OVER DE VRIJHEID VAN DRUKPERS EN DE INFORMATIE

Rede uitgesproken door de Heer E. VAN DE VLIEDT, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, op de plechtige openingszitting van 1 september 1970

Een onderwerp kiezen van een toespraak te houden voor een uitgelezen en wetenschappelijk onderlegde vergadering is altijd een moeilijke en delikate zaak; des te meer als het gaat om een vergadering waarvan de leden beroepshalve de gewoonte hebben teksten en woorden scherp kritisch en psychologisch te beoordelen.

Toen een invloedrijk persorgaan zijn aandacht getrokken had op de lange duur van zijn vorige openingsrede, zag de Heer Procureur-generaal Van Schoor hierin een aanleiding om op de plechtige heropeningszitting van 1 oktober 1896 de drukpers als onderwerp te nemen; de hedendaagse drukpers? Zo vroeg hij zich af. O! liever niet, klonk het ietwat humoristisch antwoord, de pers is een macht die men moet ontzien. En de hoge magistraat beperkte zich dan ook wijselijk de pers van weleer en haar rol onder het «Ancien Régime», geschiedkundig te behandelen.

Sedertdien heeft de pers, als moderne grootmacht, dank zij de vooruitgang van de techniek, door het vormen van de gedachte, de wereld meer en meer geleid en veroverd.

Het is dan ook bescheiden en voorzichtig ten overstaan van die geduchte macht, soms niet zonder reden de vierde macht genoemd, dat ik voornemens ben vandaag bondig vóór U te behandelen de vrijheid van informatie en enkele vragen en knelpunten die deze vrijheid doet oprijzen.

De ongeëvenaarde macht van de pers wordt in een studie over «De Pers - Moderne Grootmacht» beschreven als volgt:

«De pers vormt de publieke opinie, d.i. de zeden, gedachten en gevoelens van het volk; zij versterkt of ontbindt de familie, de school; zij maakt het fortuin der enen, bewerkt de ondergang der anderen; zij schenkt haar vrienden volksgunst en faam, haar tegenstrevers brengt zij ten val; zij vormt de ministeries of ontbindt ze; het volk kan zij voor onwenteling en oorlog behoeven, maar het ook naar opstand en bloedige omwentelingen opjagen; zij vermag oorlogen uit te lokken; naar

willekeur kan zij waarheid of leugen verspreiden en ermee doordringen tot in het parlement als tot in de laagste volkslagen; zij schenkt aan volksleiders een land, Koningen onttroont zij; een volk kan ze groot maken of het bederven en ten onder brengen» ⁽¹⁾.

Zelfs vanwege een onbepaalde machthebber blijft de pers het meest te vrezen wapen; ze wierp nochtans ook menige instelling, welke onwrikbaar bleek, omver.

In zijn werk over constitutioneel recht citeert de staatsman Pierre Wigny de woorden van Napoleon «Aujourd'hui je suis seul à penser et demain tout le monde pensera comme moi» en de schrijver voegt eraan toe: «dit is de droom van ieder dictator» ⁽²⁾.

Volgens baron Locré die in de schoot van de Raad van State opmerkingen uit de mond van de Franse monarch opving liet deze laatste zich volgende overweging ontvallen: «Het is van weinig belang voor de Staat dat hij die drukker wordt bekwaam of onbekwaam weze; maar het is van zwaar gewicht dat enkel toelating tot drukken worden verleend aan degenen die het vertrouwen van de regering genieten. Het recht om te drukken is geen natuurlijk recht. Hij die zich inlaat met het geven van onderricht oefent een publieke functie uit en de Staat kan hem dit recht derhalve onttrekken» ⁽³⁾.

De Keizer voerde dan ook een zeer scherpe censuur in. We moeten echter niet zo ver in het verleden gaan om ons te herinneren dat, in geval van oorlog of inwendige dictatoriale staatsgreep, wanneer de overweldiger de regeringsgebouwen bezet, zijn eerste zorg is zich ook van de persorganisaties en informatiediensten meester te maken om terzelfdertijd als zijn bewind tevens zijn denkwijze aan de bevolking op te dringen.

Onder het Hitleriaans regiem van het derde Duitse rijk werden gebeurtenissen, gelegenheden en toestanden met rijke verbeeldingskracht naar noodzaak of willekeur geschapen, getoetst, aangepast of verdraaid, in het raam van een meesterlijk georganiseerde en georchestreerde propaganda ten dienste van het gezag.

Meer subtiel was het fascistisch Italië, wanneer het,

volgens André Touleman & Grelard, door de toespraken van haar leider Mussolini, zijn vreemde opvatting van de vrijheid van drukpers als volgt uitdrukte: «In een totalitair regiem, is de pers een element van dit regiem. De oude beschuldigingen volgens welke beweerd wordt dat de persvrijheid door de fascistische tirannie vermoord werd, hebben alle krediet verloren. De gevestigde journalist is vrij omdat hij slechts ten dienste staat van één zaak, één regiem; hij is vrij, omdat binnen de perken van de wetten van dit regiem, hij zijn taak van controle, van kritiek en propulsie mag verrichten en ook daadwerkelijk verricht» (4).

Vernoemde auteurs, bij het aanhalen van een passus uit de rede door Stalin op 5 november 1937 ter gelegenheid van het jubileum van de revolutie uitgesproken, besluiten dat men hierin, nog met meer rechtstreekse inslag, dezelfde gedachte terugvindt: «de vrijheid bestaat enkel voor de zegevierende partijen» (5).

Dictatoriale stelsels huldigen de wet van de sterkste en kunnen structureel geen persvrijheid gedogen.

Professor Mirkine Guetzevitch, Secretaris-generaal van het Internationaal Instituut van Publiek Recht in 1928, toonde dit zeer welsprekend aan door het aanvoeren van een citaat van Sheridan: «Mieux vaut être sans parlement que sans liberté de presse; mieux vaut être privé de la responsabilité des ministres, du Habeas Corpus Act, du droit de voter les impôts, que d'être privé de la liberté de la presse, car tôt ou tard cette liberté, à celle seule saura faire revenir toutes les autres» (6).

Hierna volgen enkele overwegingen getrokken uit het colloquium over de rechten van de mens en de massamedia in 1968 te Salzburg georganiseerd door de consultatieve vergadering van de raad van Europa (7): «De regeringen van Europese democratische Staten hebben meestal in hun Constitutie opgenomen beschikkingen die de persvrijheid bepalen of vroegere beperkingen zoals de censuur uitsluiten (7bis).

Het artikel 10 van het verdrag tot bescherming van de Rechten van de mens en de Fundamentele Vrijheden, ondertekend op 4 november 1950 te Rome, «waarborgt het recht op vrijheid van meningsuiting welke de vrijheid van informatie omvat». Dit artikel belet nochtans niet dat Staten radio-omroep, bioscoop- of televisieondernemingen aan een systeem van vergunningen kunnen onderwerpen.

Paragraaf 2 bedingt daarenboven dat vermits de uitoefening van de erkende vrijheden, plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, zij kan worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, welke bij de wet worden voorzien en die in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van 's lands veiligheid, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.

Artikel 8, paragraaf 1, beslist: «Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling».

Artikel 6, paragraaf 1, waarborgt eenieder het recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn gerechtzaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechtsmacht. Paragraaf 2 van dezelfde beschikking luidt als volgt: «Eenieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld volgens de wet bewezen wordt».

Uit deze voorschriften volgt dat zo de vrijheid van informatie een hoofdzakelijk grondbeginsel is van elke democratische Staat, deze vrijheid nochtans beperkt wordt

door andere waarden zoals de eerbied voor het privé-leven en een goede rechtsbedeling welke insgelijks van overwegend belang zijn (7ter).

Deze restricties zijn onontbeerlijk om de burger tegen abusieve bemoeiingen van de pers in het privé-leven van de personen te behoeden. Al te vaak wordt in aanmerking genomen dat voor de pers de vrijheid om belangrijke feiten en meningen te openbaren en voor het publiek het recht om inlichtingen of denkbbeelden te ontvangen boven alle andere beschouwingen gaan (7 quater).

Artikel 6 en artikel 10, paragraaf 2, beperken de vrijheid van personen die verlangen commentaar uit te oefenen over de gedragingen van de rechter en de behandeling van het geding. Deze beperking van de persvrijheid betreft elke daad welke van aard is het gezag van de rechterlijke macht en de toepassing van de wet in diskrediet te brengen of een inmenging in een geding uit te maken (7 quinquies).

In Engeland, is strafbaar uit hoofde van «Contempt of Court» (smaad aan het gerecht) hij die woorden publiceert welke van aard zijn een rechtbank of een jury te bewerken zodat ze aan de door de wet gepresumeerde onschuld zouden twijfelen.

Dit zou, volgens het verslag gedurende hoger genoemd colloquium te Salzburg uitgebracht door de Heer Simon Courtaud, niet het geval zijn in de Verenigde Staten waar een persoon als schuldig zou kunnen beschouwd worden door de pers vooraleer hij voor de rechtsmacht verschijnt (8).

Er dient nochtans opgemerkt dat bij gebrek aan restricties door de wet opgelegd, de mogelijkheid bestaat voor de rechter in de Verenigde Staten de publicatie te verbieden van inlichtingen betreffende het proces ten einde te voorkomen dat de rechtbank of de juryleden zich vooroordelen zouden vormen en dat de verdediging dienaangaande een exceptie tot nietigheid van het geding zou inroepen.

Degene die zulk bevel miskent kan vervolgd worden uit hoofde van «Contempt of Court».

Dit principe wordt door zekere rechtspraak beschouwd als constitutioneel onverenigbaar met de vrijheid van drukpers.

«Britse journalisten hebben het gebrek aan duidelijkheid en de dubbelzinnigheid betreurd van de uitdrukking «Contempt of Court» (smaad aan het Hof), al te vaag concept dat de lasterlijke commentaren over de houding der rechters en meteen de tussenkomsten welke van aard zijn de goede gang van het gerecht te dwarsbomen omvat» (9).

«Alhoewel de juridische stelling van de Europese Staten in verband met de beoefening der aanvaarde vrijheden, op de Conventie gegrond is, wordt zij niet gelijkvormig in alle landen doorgevoerd, zodat van land tot land, betreffende de uitgebreidheid en de aard van deze vrijheden, er zich een tamelijk belangrijke verscheidenheid voordoe» (10).

De oorzaak en de oorsprong van het vrijheidsregiem in België wordt als volgt geresumeerd door professor Boon:

«In België werd reeds, onder het Nederlands stelsel, in de fundamentele wet van 24 augustus 1815 het beginsel der vrijheid van drukpers in artikel 227 ingeschreven. Maar, desondanks, werden onder het regiem van Willem I niet zelden aanslagen op de persvrijheid gepleegd. Dit streng optreden tegenover de pers en de beteugelende maatregelen welke tegen de pers werden genomen, waren voorzeker niet vreemd aan het uitbreken der revolutie van 1830. Wel had Koning Willem door de wet van 16 mei 1829 een verzoenende houding aangenomen, maar het was te laat. Het onvermijdelijke kon niet meer afgewend worden» (11).

Bij de aanvang van zijn merkwaardig werk: «Code de

la Presse » haalde de Heer Schuermans, voorzitter in het Hof van beroep te Luik, volgende wel gekende historische wens aan, door een Belgisch redenaar zo kernachtig uitgedrukt in de Staten-generaal :

« Moge de drukpers zó noodzakelijk, zó ontegenzeggelijk, zó natuurlijk vrij zijn dat degene die het nut ervan in ons vrij België zou willen aantonen, zou worden onthaald zoals de Atheense improvisator onthaald werd door zijn medeburgers, toen hij met een vreemde ongepastheid Grieken onderhield over de kracht van Hercules en de schoonheid van Helena » ⁽¹²⁾.

Relds in 1881 mocht de schrijver vaststellen dat voornoemde wens in ons land, waar toen reeds sedert een halve eeuw de vrijheid van pers zich volledig had ontplooid, vervuld was ⁽¹³⁾.

Ik zal er mij dan ook wel voor hoeden in een doellose banaliteit te vallen door de voordelige noodzakelijkheid van het vrijheidsconcept nog te prijzen. Sedert het bestaan van België is het beginsel onder de onweerstaanbare drang van het nationaal gevoel in de Grondwet geschreven, zo vast in eenieder's hart en levensconceptie vastgeankerd dat niemand er nog zou aan denken de persvrijheid als dusdanig te betwisten.

Hierna een juiste psychologische vaststelling gedaan in de Pers Hernieuwenbrochuren :

« De lezer ontvangt zijn blad als een vriend die hem over alles zal inlichten. Het oordeelt, veroordeelt, verheerlijkt en schandvlekt in zijn plaats, het spaart hem de moeite nog te oordelen. En willens niilens krijgt de lezer de gewoonte te spreken zoals zijn blad spreekt, te oordelen zoals het oordeelt, te denken zoals het denkt » ⁽¹⁴⁾.

Niemand zou het nog principieel aandurven deze vrijheden en de gewoonten die er zo nauw aan verbonden zijn te schenden of in te korten.

Onze Grondwet, geïnspireerd door het besluit van 16 november 1830 van het voorlopig bewind, voerde een regiem in van nooit geëvenaarde vrijheid, omringd met alle mogelijke waarborgen ⁽¹⁵⁾.

Het stelsel in de meest edelmoedige en verdraagzame zin opgevat, kan zeer bondig op grondwettelijk gebied als volgt worden samengevat :

Noch censuur ! Noch borgtocht ! De ruimste vrijheid dus welke nochtans getemperd wordt door de getrapte of op-eenvolgende verantwoordelijkheid, in de Franse taal zeer schilderachtig : « responsabilité par cascade » genoemd. Zelfs de persmisdrijven, dit zijn de opiniewanbedrijven door middel van de pers gepleegd, worden op strafgebied niet aan de correctionele rechtbanken maar aan het oordeel van de jury onderworpen ⁽¹⁶⁾.

Bij bepaling van artikel 139 van de Grondwet verklaarde het Nationaal Congres dat de pers onder meer door afzonderlijke wetten, en binnen de kortst mogelijke tijd diende te worden geregeld.

Laurent in zijn werk « Etudes sur les Délits de Presse » in 1871 uitgegeven betoogde reeds dat er zeer dikwijls werd gewezen op het nut en de noodzakelijkheid om de wetgeving over de drukpers te hervormen en te codificeren. « De wetten die onze pers beheren, aldus Laurent, bevatten beschikkingen van het decreet van 20 juli 1831, de wetten van 6 april 1847, 20 december 1852, 12 maart 1858 enz... nog steeds in voege, uitgevaardigd in tijdperken zeer verwijderd de ene van de andere en soms onder de druk van recente feiten welke dienden beteugeld.

Het kleinste bezwaar tegen deze wetten is het gemis aan eenheid. De rechtsgeleerde drong toen reeds aan opdat de wetgever hun verscheidene beschikkingen zou classeren, de nutteloze schrappen, andere veralgemenen, de gecontroleerde problemen oplossen ⁽¹⁷⁾.

Deze zorg blijft thans meer dan ooit actueel.

De Procedure.

In de memorie van toelichting van een wetsontwerp in zake pers en politieke wanbedrijven tijdens de vergadering van 7 december 1937 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers neergelegd lezen wij onder meer : « De rechtspleging in zake pers en politieke wanbedrijven is nog steeds die welke door het Nationaal Congres werd ingesteld bij decreet van 19 juli 1831, aangevuld door de artikelen 7, 8, 11 van het decreet van 20 juli 1831 en de artikelen 4, 5, 7 der wet van 6 april 1847, artikel 4 der wet van 12 maart 1858. Behalve sommige afwijkingen van ondergeschikte aard, welke uit bedoelde wetten van 1847 en 1852 voortvloeien, is deze rechtspleging die welke door het Wetboek van Strafvordering voor het onderzoek en het berechten in « criminele zaken » werd ingericht. Dit was, naar de bekentenis van het Nationaal Congres, een voorlopige oplossing, een noodoplossing... ; inderdaad de ganse rechtspleging in criminele zaken berust op de voorlopige hechtenis van de beschuldigde. In zake perswanbedrijven daarentegen, kan de verdachte niet voorlopig in hechtenis gehouden worden » ⁽¹⁸⁾.

Deze tegenstrijdige beginselen gaven aanleiding tot tot nog toe niet opgeloste moeilijkheden.

De wetgever werd reeds meermaals attent gemaakt op de ontoereikendheid van de procedure die niet bij machte is een doeltreffende beteugeling van de perswanbedrijven te verzekeren. Kostbaar en traag blijft de rechtspleging aan de nutteloze kringloop van de Raadkamer en van de Kamer van inbeschuldigingstelling, alsmede aan gebeurlijke voorzieningen tegen het arrest van verwijzing, onderworpen.

De verslaggever namens de centrale sectie, gedurende de zitting van 1878-1879 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, ter gelegenheid van een wetsvoorstel over de pers dat zonder gevolg bleef, verklaarde onder meer wat volgt :

« Al wie drukperszaken reeds behandeld heeft, weet dat onder het stelsel van het decreet van 1831 het de beklagde mogelijk is de rechtspleging enigszins op de lange baan te schuiven en de vervolging om zo te zeggen denkbeeldig te maken.

« Geen enkele wet verplicht de drukker of de uitgever onmiddellijk en op straf van verval de persoon te doen kennen van wie het gelaakt artikel uitgaat. Daarom vertragen zij over het algemeen alle uitleg hieromtrent totdat zij voor de jury verschijnen ; geschiedt zulks op de terechtzitting, dan worden zij buiten vervolging gesteld, maar de zaak wordt naar een andere zitting verwezen ; de gevolgen van de laster blijven intussen bestaan en verergeren ; de rechtspleging wordt met al haar omhaal ten laste van de bekende dader hervat ; deze kan zich in cassatie voorzien tegen het arrest van verwijzing : nieuwe vertraging ; hij kan zich bij weerspanningheid laten veroordelen, naderhand weer verschijnen en deze veroordeling doen vernietigen : nog vertragingen ; en zulks kan eindeloos worden herhaald. Dergelijke onschendbaarheid stoot tegen alle beginselen van gelijkheid en van rechtvaardigheid ».

Deze bezwaren die zo ernstig zijn dat zij tot een soort straffeloosheid leiden, hebben de wetgever getroffen ⁽¹⁹⁾.

De hierboven geopperde bezwaren werden gedeeltelijk geweerd bij het regelen van bijzondere drukpersmisdrijven die het voorwerp zijn van de wetten van 6 april 1847 tot bestraffing van de beledigingen aan de Koning, artikels 4, 5 en 7, 20 december 1852 tot bestraffing van de beledigingen aan de hoofden van vreemde Staatsbesturen, artikel 4, 12 maart 1858 betreffende de misdaden en de wanbedrijven die afbreuk doen aan de internationale betrekkingen, artikel 11.

De decreten van 19 en 20 juli 1831 blijven nochtans in voege voor alle perswanbedrijven andere dan deze door bovengenoemde bijzondere wetten voorzien. De aange-

bracht wijzigingen die slechts van toepassing zijn op de door die nieuwe wetten beoogde misdrijven en die sommige termijnen verkorten en tot doel hebben de verdachte in de onmogelijkheid te stellen zich meermalen bij weerspannigheid te doen vonnissen, werden in de Kamer door de verslaggever over de wet van 6 april 1847 als volgt verantwoord:

« Als de beschuldigde het zich in het hoofd haalt, aldus de centrale afdeling, niet te verschijnen en zich bij weerspannigheid te laten veroordelen, kan niemand zich daartegen vezetten, vermits hij niet voorlopig in hechtenis kan worden gehouden. Wie zal hem, eens dat hij bij weerspannigheid veroordeeld is, kunnen beletten gebruik te maken van artikel 476 van het Wetboek van Strafvordering om het tegen hem bij weerspannigheid gewezen arrest te doen teniet gaan en al de voordelen te benutten die de wet hem biedt? Welnu, welke zijn die voordelen? Allereerst, de nietigverklaring van het arrest bij weerspannigheid gewezen alsook van de procedures die tegen hem zijn gevoerd sedert de beschikking tot gevangenneming, in gewone criminele zaken en tot het arrest van verwijzing, in drukperszaken. Derhalve, wanneer de beschuldigde van een drukpersmisdrijf zich in het gevangenregister zal laten inschrijven, zal men hem onmiddellijk in vrijheid moeten stellen vermits de tegen hem uitgesproken veroordeling geen uitwissel meer heeft en dat hij niet preventief mag worden gedetineerd. Maar wat de ter zake van een perswanbedrijf beschuldigde eenmaal heeft gedaan, zal hij een tweede, een derde maal en tenslotte zolang hij dit wenst kunnen herhalen, vermits dergelijke handelwijze door de wet niet verhinderd wordt » (20).

Betreffende de perswanbedrijven in het algemeen werd aan de aldus beschreven toestand niet verholpen.

De procedure op strafgebied stuit op zoveel hindernissen en verwikkelingen dat zij feitelijk in onbruik geraakt is.

Enerzijds kan door het assisenhof de burgerlijke rechtsvordering slechts terzelfdertijd als de strafvordering vervolgd worden. Anderzijds is de rechtstreekse dagvaarding voor het assisenhof onmogelijk. Het slachtoffer wendt zich dan ook doorgaans rechtstreeks tot de burgerlijke rechtsmacht om schadevergoeding te bekomen als gevolg van een persdelict, op grond van artikel 92 van de Grondwet en artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Volgens een vaststaande rechtspraak, passen de gewone rechtsmachten op burgerlijk gebied de grondwettelijke beginselen van de getrapte verantwoordelijkheid toe.

De Heer A. Mast, in zijn werk over de vrijheid van drukpers, drukt zich uit als volgt: « Algemeen wordt toegegeven dat de wetgeving op de drukpers verouderd is en dat zij, in het kader van het bij artikel 18 van de Grondwet bepaalde, aan de noden van de tijd zou moeten worden aangepast. Een grondige herziening, verbetering of aanvulling van het decreet van 20 juli 1831 wordt evenwel niet ter hand genomen » (21).

Op voorstel van de regering heeft de wetgever thans de noodzakelijkheid van een diepgaande hervorming ingezien. In het verslag namens de bijzondere Commissie ter zake van « Ontwerpen en voorstellen van verklaring betreffende de herziening van de Grondwet » lees ik het volgende:

« Het regeringsontwerp stelt de herziening voor van artikel 98 van de Grondwet, dat bepaalt dat de jury wordt ingesteld voor alle misdaden alsook voor politieke misdrijven en persmisdrijven. Het beginsel van de instelling van de jury wordt voor deze strafrechtelijke procedure sterk in twiifel getrokken, zowel door de praktijk als door de doctrine. Sommige van deze misdrijven zoals de persmisdrijven zouden aan deze procedure kunnen worden onttrokken. De grondwetgever zou ook het geheel van het vraagstuk betreffende de jury kunnen onderzoeken en een regeling treffen. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft zich bij het regeringsvoorstel aangesloten. Na be-

raadslanding, heeft de Commissie van de Senaat ook dit voorstel eenparig aangenomen » (22).

De vraag dient dus in hoofdorde gesteld of de persmisdrijven aan het oordeel van de jury voor zover de instelling in stand wordt gehouden dienen onttrokken. Hier bestaat geen reden toe wanneer het misdaden geldt door middel van de pers gepleegd en welke, zoals alle andere misdaden, tenzij zij door de onderzoeksmacht gecorrectionaliseerd werden, door de jury dienen beslecht.

In de betekenis van de Grondwet blijft de pers, in ons repressief stelsel, aan het regiem van het gemeen recht onderworpen.

De aard van een misdrijf wordt niet veranderd naar gelang het instrument dat gediend heeft om het te plegen; het wezen van het opiniedelict wordt evenmin gewijzigd door het feit dat het gepleegd werd door middel van de drukpers. Ter zake van persmisdrijven berust de bevoegdheid van de jury nochtans op de aard van het instrument dat gediend heeft om het opiniemisdrijf te plegen. Eerroof, laster, ontuchtige dingen kunnen eveneens in openbare vergaderingen, of door middel van radio of televisie mondeling worden voorgedragen. In deze laatste gevallen blijft de boetstrafelijke rechtbank nochtans bevoegd om de ongeoorloofde uitdrukking van de gedachte te beteugelen.

Het studiecentrum tot hervorming van de Staat, bij de bespreking van de hervorming van de rechtspleging stelt de vraag of de zekerste waarborg der vrijheid niet dient gezocht in betere wetten, die een meer volledige toetreding zullen ontmoeten vanwege de openbare mening, en in een volmaakte rechterlijke inrichting, die bovenal een volgestrekte onafhankelijkheid zou verzekeren aan uitgelezen magistraten.

Dit is voorzeker het geval, wanneer het gaat om een volk dat vrijwillig een Grondwet heeft aangenomen en dat deel neemt aan de voorbereiding der wetten en in een land waar gans de rechtspraak de stempel draagt van de totale onafhankelijkheid der magistratuur.

En het studiecentrum vervolgt: « De onvoldoende geestesontwikkeling bij de juryleden komt tot uiting in hun onbekwaamheid om waar te nemen, te ontleden, te wegen, te vergelijken, samen te ordenen en te besluiten, elementen die het vellen van een vonnis noodzakelijkerwijze ondersteunt » (23).

De overweging is zeker van groot belang in zake persmisdrijven waarvan de beoordeling uiteraard dikwijls als moeilijk en kies voorkomt.

De voorstanders van de jury betogen dat de persdelicten schier altijd een politieke inslag hebben, zodat de grondwettelijke regeling het voordeel biedt dat zij de magistratuur buiten de politieke strijd laat (24).

Het argument is tamelijk overtuigend alhoewel meer dan anderhalve eeuw de beroepsrechter, zonder hoofdzakelijke bezwaren, zeer vaak en regelmatig van burgerlijke rechtsvorderingen met politieke inslag heeft kennis genomen.

Bovendien moet worden opgemerkt dat een persmisdrijf met politieke achtergrond, wanneer het bijvoorbeeld een persoon die een politieke bedrijvigheid uitoefent, in zijn privaatsleven aanvalt en belastert, daarom nog geen politiek misdrijf is. De zeer talrijke ontuchtige publicaties of met de zeden strijdige drukwerken zijn anderzijds volkomen vreemd aan de politiek.

In hoofdorde ben ik derhalve geneigd als wenselijk te beschouwen, dat mits een nauwkeurig wettelijk omschreven bepaling van het politiek misdrijf, het perswanbedrijf dat tevens een politiek misdrijf zou uitmaken, aan de jury zou blijven toevertrouwd. Alle andere wanbedrijven door middel van de pers gepleegd zouden als gewone wanbedrijven tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank behoren.

Er dient nochtans op gewezen, zoals het studiecentrum

tot hervorming van de Staat in zijn beschouwingen betreffende de hervorming van de rechtspleging deed gelden, dat niet kan worden ontkend dat de jury, na sinds meer dan een eeuw regelmatig gewerkt te hebben, diep vastgeankerd ligt in de gebruiken en in de rechterlijke inrichting en wel zodanig dat zij rechtstreeks verband houdt met de waarborg van zekere vormen van vrijheid ⁽²⁵⁾.

En verder, aldus het studiecentrum: « De Constituant stelde als waarborg de jury in, die het volksgevoel beter vertegenwoordigt, en droeg haar de zending op over de draagwijdte en de eigenlijke betekenis van de in het gedrukt schrijven geopenbaarde gedachten te oordelen ⁽²⁶⁾.

Moest om reden onder meer van voormelde beschouwingen van grondwettelijke aard, de jury als de natuurlijke rechter van alle persmisdrijven zonder onderscheid behouden worden, dan toch minstens in onderlinge orde zou het niet enkel wenselijk maar hoogst noodzakelijk zijn de procedure betreffende de perswanbedrijven bij het Hof van assisen aan de regelen van de correctionele rechtspleging met de onvermijdelijke aanpassingen te onderwerpen ten einde de rechtspleging zo gemakkelijk en zo spoedig mogelijk te doen verlopen en bepaaldelijk de belemmerende procedure bij weerspanning door deze bij verstek en verzet, zoals in boetstrafelijke zaken, te vervangen.

Indien de verdachte zich zou terugtrekken, nadat hij voor de jury verschenen is, zou het arrest als op tegenspraak dienen beschouwd.

Het verbod van voorlopige hechtenis zou gehandhaafd worden ⁽²⁷⁾.

De inbeslagnemingen in zake persmisdrijven zijn thans juridisch verantwoord door artikel 8 van het decreet van 19 juli 1831, t.w.: « Wanneer het persmisdrijven geldt, wordt er bij het onderzoek en bij het vonnis gehandeld zoals in criminele zaken », dit wil zeggen zoals onder meer voorzien in artikels 25, 87, 88, 89 van het Wetboek van Strafvordering.

Hieruit mag worden afgeleid dat de onderzoeksrechter in de gewone gevallen, en bij heterdaad de procureur des Konings en zijn hulpofficieren huiszoekingen mogen verrichten om onbepaald de drukwerken die het voorwerp van persmisdrijven zijn in beslag te nemen, hetzij onder meer om elementen van gewone misdrijven waarvan het bestaan door de pers werd bekendgemaakt of ook nog om de schrijver van de beschuldigde publicatie te ontdekken.

Dit laatste recht wordt soms nog betwist als zijnde in strijd met de geest van de Grondwet welke de drukker toelaat de naam van de schrijver te verzwijgen en de verantwoordelijkheid persoonlijk op zich te nemen. Deze houding van de drukker kan nochtans in de stand van de huidige wetgeving, alle opportuniteitsbeschouwingen weggelaten, de vervolgende partij, die geen genoegen neemt met de naamsverzwijging, niet verhinderen door alle rechtsmiddelen de schuldigheid van de echte dader, dit is de schrijver, te bewijzen.

Vermits het vraagstuk door het Congres niet werd opgelost, zou de tegenovergestelde stelling slechts kunnen verantwoord worden op grond van een bepaalde wettekst die artikel 8 van het decreet van 19 juli 1931 zou wijzigen of vervangen.

Indien de drukker of de uitgever niet kunnen verplicht worden de schrijver aan te duiden, is het alleenlijk omdat ze niet als getuigen maar wel als verdachten optreden. De faculteit anderzijds aan drukker of uitgever verleend om aan de rechtsvervolgeling te ontsnappen door de echte dader te doen kennen is aan geen termijn onderworpen, hetgeen van aard is in de procedure verhinderende vertragingen mede te brengen.

Hieraan zou kunnen verholpen worden door aan de verdachte de verplichting op te leggen bij of kort na de aanvang van het onderzoek, op straf van verval van het

hem toegekende recht, zijn verantwoordelijkheid tragsgewijze, zoals in artikel 18 van de Grondwet beoogd, af te schudden ten einde uitsluitend de in België gedomicileerde auteur te doen vervolgen ⁽²⁸⁾.

Het beroepsgeheim.

De auteur, evenmin als de uitgever, hoofdredacteur, drukker of uitdeler kunnen het beroepsgeheim inroepen, wanneer ze als getuigen betreffende de oorsprong van hun informaties of de omstandigheden die erbij aanleunen verhoord worden ⁽²⁹⁾.

Aldus zou een journalist die de gelegenheid had een voortvluchtige misdadiger te interviewen, niet mogen weigeren dezes schuilplaats kenbaar te maken, wanneer de rechter dit vordert.

Dezelfde verplichting geldt wat betreft de bekendmaking van de bronnen waaruit de krantenschrijver zijn inlichtingen heeft geput wanneer deze bronnen aan de onderzoeksrechter moeten toelaten misdrijven op te sporen en de daders ervan te ontdekken.

Zijn tot de geheimhouding verplicht bijvoorbeeld de geneesheer, de advocaat, de priester als biechtvader omdat deze personen door hun staat of beroep als noodzakelijke vertrouwelingen kennis dragen van de hun toevertrouwde geheimen en beroepshalve gehouden zijn deze te bewaren.

Het beroep van de journalist integendeel is een zending van voorlichting en informatie, zodat de geheimen en elementen die hem worden toevertrouwd uiteraard bestemd zijn om te worden geopenbaard.

Het principe van het beroepsgeheim dat het zwijgen oplegt is dus juridisch met het beroep van de journalist, wiens opdracht tot spreken aanspoort moeilijk overeen te brengen.

Het anonymaat wordt onder meer door de pers ingeroepen om naar de waarheid te zoeken, het onrecht openlijk te brandmerken, verborgen wantoestanden aan het licht te brengen en ertoe bij te dragen dat zij worden weggenomen ⁽³⁰⁾.

Alleen omtrent de identiteit van degene die toevertrouwde en misschien enkele daarmede samenhangende bijzonderheden is het denkbaar dat de journalist geheimhoudingsplicht voor zich opeist ⁽³¹⁾.

Als antwoord op de rede van Mr. Jan Cortvriend die op de Vlaamse conferentie der balie van Antwerpen in 1960 een lans brak voor het beroepsgeheim van de journalist, stelde de toenmalige stafhouder Mr. Marcel Roost onder meer volgende vraag:

« Vereist het openbaar belang dat bedienenden, ambtenaren, ja — waarom niet? — geneesheren en advocaten op de meest ergerlijke wijze en ongestraft aan hun geheimhoudingsplicht kunnen tekortkomen, op voorwaarde dat zij, hetgeen zij moeten verzwijgen, niet aan één enkele persoon, doch via de pers aan duizenden bekend maken? »

In de meeste gevallen, aldus besluit Mr. Roost, waarin het gerecht zich met de bron van een persbericht gaat bemoeien, blijkt het dat de informant, met de journalist voor te lichten, een delict heeft gepleegd, en is hij op het eerste gezicht geen wettelijke bescherming waardig ⁽³²⁾.

Wanneer door het ongeoorloofd toedoen, ingevolge strafbare aanzetting of onderrichtingen vanwege de journalist, dezes informant ertoe gebracht wordt zijn wettelijk beschermd beroepsgeheim te verraden, dan zal de journalist die de vertrouwelijke mededeling publiceert, als mededader of medeplichtige van de schending van het beroepsgeheim natuurlijk niet tot spreken kunnen gedwongen worden.

Het valt nochtans niet te ontkennen dat in vele gevallen de journalist feitelijk in een gewetensstrijd kan geplaatst worden wanneer hij bijvoorbeeld zijn woord gegeven heeft om de geheimhouding van zijn bron van informatie te

verzekeren en verplicht wordt hetzij zij belofte te verbreken hetzij in strijd met het openbaar belang, bij gebrek aan getuigenis, belangrijke misdrijven ongestraft te laten.

In kiese gevallen zal de rechter, bij het bepalen der straf, natuurlijkewijze rekening houden met de aard van de morele plicht waarvoor de journalist in geweten meent dat de eerbiediging van de wet moet zwichten.

De rechter zal zelfs in delicate omstandigheden van ambtswege aan het getuigenverhoor kunnen verzaken.

Het is klaar dat de rechterlijke organen niet nutteloos de journalisten zullen lastig vallen, maar deze gedragslijn is slechts door de omzichtigheid geboden. Ze vindt haar oorsprong niet in een werkelijk recht.

Sedert geruime tijd werden alle conflicten op dit gebied tussen het gerecht en de perscorporatie vermeden.

Feitelijk worden geen rechtsvervolgingen meer ingesteld tegen journalisten die gewetensbezwaar of professionele regelen van tucht doen gelden om onthulling van de bron van hun informatie te weigeren.

Het is nochtans begrijpelijk dat de belanghebbenden de wettelijke bekrachtiging van deze feitelijke toestand bestrachten.

Gezien nochtans het bijzonder karakter van het beroepsgeheim door de journalist ingeroepen, zouden zijn rechten en verplichtingen, welke dienaangaande uiteraard verschillen van deze van de geneesheer, priester en advocaten, gebeurlijk in een afzonderlijke wettekst, onderscheiden van artikel 458 van het strafwetboek, kunnen opgenomen worden ter gelegenheid van een juridische statutaire regeling van het beroep door de oprichting van een wettelijke orde der journalisten (^{32bis}).

De toekenning van het recht op het beroepsgeheim zou automatisch de bescheiden en stukken betreffende de bron van de gepubliceerde inlichtingen voor inbeslagneming vrijwaren.

Het recht van antwoord.

De wet van 22 juni 1961, waarbij artikel 13 van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers en de wet van 14 maart 1855 die het interpreteert opgeheven werden, regelt thans meer bepaaldelijk het recht van antwoord, maar slechts uitsluitend ten aanzien van de tijdschriften.

Het is een suppletief recht waarvan de krenking als wanbedrijf voor de correctionele rechtbank strafrechtelijk kan vervolgd en beteugeld worden onverminderd de andere rechtsmiddelen; de gelijktijdige of afzonderlijke burgerlijke vordering tot schadeloosstelling bij toepassing van de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek is derhalve niet uitgesloten (³³).

De vernoemde persoon alleen kan oordelen over het belang dat hij heeft om een antwoord te eisen en over de wenselijkheid hiervan (³⁴).

De wet wordt niet toegepast wanneer de eer en de belangen van een persoon geschaad worden door andere vormen van verspreiding, zoals de film, de radio en de televisie. In dergelijke gevallen kan de benadeelde persoon slechts rechthetstel bekomen op grond van de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek (³⁵).

Op het gebied van de wetenschappelijke, artistieke of letterkundige kritiek wordt het recht van antwoord beperkt tot de rechtzetting van een feit en tot het geval van aantasting van de eer.

De termijn van drie maand werd voor de uitoefening van het recht van antwoord vooraf bepaald. Hij kan dus om geen enkele reden onderbroken of geschorst worden en werd als voldoende geacht om al de betrokken belangen te vrijwaren.

De weigering van inlassing is een klachtdelict waarvan de korte verjaringstermijn van drie maand, zowel

voor de burgerlijke als voor de publieke vordering voorzien, in geval van stuiting, niet boven één jaar mag verlengd worden (³⁶).

Aan de rechtbank wordt de verplichting opgelegd uitspraak te doen met opschorsing van alle andere zaken.

Een voorstel van wet strekt tot de uitbreiding van het recht van antwoord op de aanwijzingen stilzwijgend of met name gedaan in radio of televisieuitzendingen (³⁷).

Er dient nochtans in acht genomen dat een krant altijd meer ruimte beschikbaar kan stellen voor haar lezers wanneer radio en televisie gebonden zijn aan de dimensie van de tijd (^{37bis}).

Radio en Televisie.

Alhoewel de drukpers op grote technische vorderingen mag wijzen, zijn radio en televisie wellicht de opvallendste verwezenlijkingen in onze tijd wat de voorlichting van de massa betreft (³⁸).

Naast de eerzame ontspanning die ze in het gezinsleven aanbrengen, de weldoende invloed die ze, sociaal bezien, in alle culturele vertakkingen kunnen uitoefenen, is hun schitterende aanwinst niet van gevaar ontbloot.

Wanneer de lezer zijn voorkeur geeft aan het dagblad dat zijn belangen verdedigt, zijn denkwijze en zijn innige politieke en maatschappelijke verzuchtingen vertolkt, volstaat het aan een kind een knopje te verdraaien om radio- en televisieuitzendingen uit alle hoeken van de wereld in de huiskring te laten binnendringen. Personen van iedere leeftijd kunnen op het onverwachts de voornaamste wereldgebeurtenissen met klank en beeld medeleven, de meest verscheidene conferenties bijwonen, gedachtenwisselingen in alle domeinen aanhoren, tegenstrijdige theorieën horen verkondigen, allerlei contestaire uitingen beluisteren zodat de gewone doorsneeburger, een beetje duizelig en ontredderd, uit de gedachtenvloed niet meer wijs geraakt en uiteindelijk machteloos blijft er nog een eigen epvatting op na te houden.

Zeer groot is de verantwoordelijkheid van de macht die over de suggestieve kracht van deze moderne instrumenten van voorlichting beschikt (³⁹).

Gezien de speciale doordringende kracht en de technische ontwikkelingen van radio- en televisieuitzenders werd de Belgische wetgever er enigszins toe gebracht van de volledige vrijheid van uitdrukking van de gedachte, zoals door de Grondwet voorzien, licht af te wijken.

Wanneer kranten door om 't even wie kunnen worden uitgegeven heeft de wet van 18 mei 1969 onder de benamingen «Belgische Radio en Televisie, Nederlandse uitzendingen» en «Radiodiffusion-Télévision belge, émissions françaises», twee openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid, uitzendingsinstituten genoemd, opgericht.

Ze zijn belast met de openbare radio- en televisiedienst, onderscheidelijk in de Nederlandse en in de Franse taal (art. 1).

Door associatie van beide uitzendingsinstituten werd de benaming «Belgische Radio en Televisie» een derde openbare instelling opgericht ook «Instituut van de gemeenschappelijke diensten» genoemd (art. 2).

De Koning stelt ter beschikking van de instituten de frequenties die zij nodig hebben (art. 3).

Bij koninklijk besluit van 9 april 1965 werden ter beschikking van de instituten gesteld alle frequenties die aan België krachtens de internationale verdragen werden toegewezen zodat deze instituten op gebied van radio en televisie een feitelijk monopolie bezitten.

Deze monopoliepositie werd nochtans enigszins geneutraliseerd door de organisatie van de uitzendingsinstituten. Elk van beide staat onder het gezag van een raad van beheer, bestaande uit :

1°) acht leden, op strikt bepaalde lijsten van kandidaten, om de beurt gekozen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers en door de Senaat;

2°) twee leden, gecoöpteerd door de leden benoemd volgens 1° (art. 5).

De instituten werken niet volledig onder het gezag der regering maar zijn nochtans, als openbare instellingen, onderworpen aan het algemeen voogdijstelsel van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, gewijzigd bij koninklijk besluit nr. 4 van 18 april 1967 en koninklijk besluit nr. 88 van 11 november 1967.

Het nieuw artikel 23 van de wet van 16 maart 1954, gewijzigd zoals hierboven vermeld, stelt de Koning in staat, bij in ministerraad overlegd besluit, in de plaats van de raad van beheer op te treden wanneer *het algemeen belang* of de naleving van de wet of de reglementen het eist ⁽⁴⁰⁾.

De nieuwsuitzendingen van elk der instituten worden in een geest van strenge objectiviteit en zonder enige voorafgaande censuur van de regering gehouden.

De minister kan op die nieuwsuitzendingen geen vernietigingsvoogdij uitoefenen. Nog minder kan de regering in de plaats treden van de nieuwsdienst ⁽⁴¹⁾.

Het is de instituten verboden uitzendingen te geven die strijdig zijn met de wetten of met het algemeen belang, met de openbare orde of met de goede zeden, of die een belediging uitmaken voor andermans overtuiging of voor een vreemde Staat.

De directeurs-generaal van beide uitzendingsinstituten waken over de naleving van voornoemde voorschriften en verbodsbepalingen. Zij zijn, in disciplinair opzicht, verantwoordelijk tegenover de minister ⁽⁴²⁾.

Voor de beoordeling uit moreel oogpunt kunnen de directeur-generaal (door de Koning benoemd) en in voorkomend geval het college dat de culturele diensten leidt zich, zo nodig, doen bijstaan door een adviescommissie.

De instituten zijn verplicht, tot tien uur per maand, over ieder van de frequenties waarover zij beschikken, kosteloos de mededelingen uit te zenden die de minister onder wie zij ressorteren hun doorgeeft. Vóór en na die mededelingen moet worden aangekondigd dat zij van regeringswege zijn verstrekt.

De omroep mag ook beroep doen op uitzendingen door erkende verenigingen of stichtingen gehouden ⁽⁴³⁾.

«De raden van beheer beschikken over de aanvragen tot erkenning, bij met redenen omklede beslissingen (art. 2, § 1 van het koninklijk besluit van 2 juli 1964). Volgens de Raad van State sluit dit systeem van erkenning, voor om het even welke vereniging of stichting, het subjectief recht uit, uitzendingen te verzorgen: inderdaad artikel 14 van de Grondwet impliceert geen subjectief recht op het uitzenden van programma's door middel van de officiële radio-omroep ten gunste van een persoon of groep personen: immers artikel 14 waarborgt de vrijheid van meningsuitdrukking alleen met eigen middelen; de weigering een persoon of groep voor de micro van de B.R.T. te laten spreken kan derhalve als zodanig geen aantasting van artikel 14 uitmaken».

Dr. Karel Rimanque doet in zijn preadvies opmerken dat dit principe, door de Raad van State zeer categoriek beklemtoond, echter zal moeten genuanceerd worden op grond van de neutraliteit van de openbare dienst en van de gelijkheidsbeginselen van ons publiek recht ^(43bis).

«In de verhouding tussen de uitzendingsinstituten en de door haar erkende verenigingen en stichtingen is het vooral de Raad van State die in het bijzonder bevoegd zal zijn uitspraak te doen over eventuele geschillen tussen de partijen» ^(43ter).

Bij het bepalen van het rechtsstatuut van de uitzen-

dingsinstituten heeft de wetgever dus, ondanks het verbod van elke voorafgaande censuur van de regering, de onvermijdelijk geachte maatregelen getroffen om mogelijke misdrijven of misbruiken, schadelijke, onjuiste of zelfs ongepaste radio- en televisieuitzendingen te vermijden.

De onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de instituten aan wie weliswaar noodzakelijk een zeker voorafgaandelijk controlerecht op de uitzendingen wordt toegekend enerzijds en de beperkte gezagsinmenging van de Staat anderzijds zijn van aard aan de voorlichting, door middel van radio-omroep en televisie, ondanks de moderne technische verwickelingen van dit verspreidingsmiddel, de ruimst mogelijke vrijheid te verzekeren.

Ondanks de vaste en lofwaardige regels van zelfdiscipline in de diensten van de BRT en RTB gevolgd, is het plegen van een misdrijf door klank en beeld nochtans niet uitgesloten. Indien het een wanbedrijf geldt dat de uitdrukking van een strafbare gedachte inhoudt, zal het opiniedelict nochtans niet als een drukpersmisdrijf door de jury berecht worden, vermits het niet door middel van de drukpers bedreven werd, maar als een gewoon wanbedrijf in de bevoegdheid van de correctionele rechtbank vallen ^(43quater).

Om de inhoud van een bepaalde uitzending te bewijzen, zal met inachtneming van de gewone regelen der procedure in strafzaken, maar met de nodige omzichtigheid en bescheidenheid, de bewaarde tekst van de als strafbaar beschouwde uitzending, tenzij vrijwillige afgifte, in beslag kunnen genomen worden.

Het kan als wenselijk voorkomen de getrapte verantwoordelijkheid bij artikel 18 van de Grondwet in zake drukpersmisdrijven voorzien, uitdrukkelijk, door een grondwettelijke tekst, op de opiniemisdrijven door middel van radio en televisie gepleegd, toepasselijk te maken ⁽⁴⁴⁾.

Op 1 mei 1969 heeft het Staatsblad als een officieel bericht uitgaande van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur een reglement gepubliceerd betreffende het recht tot rechtzetting in de radio en televisieuitzendingen van de instituten van de BRT e RTB.

Dit reglement kent een recht tot rechtzetting toe dat als voorwerp moet hebben het rechtzetten, in bepaalde omstandigheden, van zakelijke elementen of aantasting van de eer, wanneer de onjuiste inlichting aan de betrokken persoon schade kan berokkenen.

Indien de door het instituut voorgestelde tekst van de rechtzetting aan de benadeelde persoon geen voldoening schenkt wordt het geschil voor scheidsrechtelijke beslechting voorgelegd aan een eremagistraat door de raden aangesteld.

De rechtzetting wordt zonder verwijl uitgezonden maar de betrokken persoon heeft, in geen geval, recht op toegang tot de microfoon of de camera ⁽⁴⁵⁾.

Deze eenzijdige verplichtingen door de uitzendingsinstituten op zich genomen kennen hun geen rechten toe en beperken evenmin hun verplichtingen tot gebeurlijke schadeloosstelling op voet van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek ⁽⁴⁶⁾.

Toneel en Film.

Toneel- en filmvoorstellingen zijn als middelen van meningsuitingen door artikel 14 van de Grondwet tegen alle voorafgaande censuur beschermd ⁽⁶⁷⁾.

Op administratief gebied kan het college van burgemeester en schepenen, *in buitengewone omstandigheden*, bij toepassing van artikel 97 van de gemeentewet, elke vertoning verbieden maar enkel om de openbare rust en de openbare orde te handhaven, alle moraliteitsbeschouwingen weggelaten.

De toegang tot de bioscoopzalen wordt door de wet van 1 september 1920 ontzegd aan minderjarigen beneden 16 jaar, maar dit verbod is niet toepasselijk op deze inrichtingen wanneer ze uitsluitend films vertonen die door de commissies voor filmkeuring zijn goedgekeurd.

Voorname wet is geen censuurwet in die zin dat de enige bezorgdheid van de wetgever de bescherming was van de jeugd.

Er kan derhalve geen sprake van zijn films te weren waarvan de politieke of wijsgerige strekking zou kunnen mishagen.

De uitbaters blijven volkomen vrij geen enkele film aan de controlecommissie te onderwerpen. Nemen zij echter dergelijke houding aan, dan heeft dit als natuurlijk gevolg dat zekere minderjarigen de vertoningen niet zullen mogen bijwonen ⁽⁴⁸⁾.

Het juridisch stelsel voor cinema en theater is dus essentieel repressief, d.w.z. dat, uitgezonderd de hoger vermelde toepassing van artikel 97 van de gemeentewet in het belang van de openbare rust en de openbare orde, geen dwang- of verbodsmaatregelen kunnen getroffen worden om de misdrijven te voorkomen. Deze laatste zullen slechts kunnen vervolgd en beteugeld worden nadat ze, ingevolge misbruik van de toegekende vrijheid, gepleegd werden.

De misdrijven door middel van schouwspelen bedreven, zoals eerroof, laster, beledigingen en openbare schennis van de goede zeden, worden volgens de regelen van het gewoon recht vervolgd.

Een tendens ontstaat uit een zekere evolutie van het begrip van de goede zeden beoogt niet minder dan de radikale opheffing van artikel 383 van het Strafwetboek betreffende onder meer de tentoonstelling van met de goede zeden strijdige afbeeldingen en het voordragen van schunnigheden.

Deze afschaffing die het weliswaar soms subtiële onderscheid tussen pornografie en kunst, tussen ontucht enerzijds en wetenschap, pedagogie en hygiëne anderzijds, effenaf als ongelegen of uiterst moeilijk zou verwerpen, zou meteen straffeloos tot de meest walgelijke buitensporigheden kunnen leiden.

Volgens een recent wetsvoorstel, om een oplossing te geven aan het probleem dat men meer en meer het probleem van de censuur gaat noemen, zou het volstaan dat de schennis van de goede zeden, zoals omschreven in artikel 383 van het Strafwetboek, slechts zou worden bestraft indien zij die zich daaraan schuldig maken *uit winstbejag* gehandeld hebben ^(48bis).

Het is niet te ontkennen dat in alle mate van het mogelijke de eenheid zou dienen verwezenlijkt in het optreden van de verschillende parketten ter zake van inbeslagnemingen en strafvervolgingen. Een middel om zulke coördinering van de aktie der parketten te bereiken werd reeds gezocht in het oprichten van een Commissie waaraan de uitbaters hun filmen vrijwillig zouden kunnen voorleggen.

Na goedkeuring door zulke Commissie zouden de belanghebbenden gedekt zijn en de bevoegdheid van de procureur des Konings zou zich beperken tot de schouwspelen die niet aan de beoordeling van de Commissie onderworpen werden.

Een strikt verbod van censuur verzet zich niet tegen een voorafgaande maar vrijwillig verzochte goedkeuring.

Deze oplossing wordt niettemin aangevochten omdat de vrijwillige voorlegging tot goedkeuring van film- en gebeurlijk van toneelvoorstellingen, behoedingsmaatregel weliswaar van alle dwang ontbloomt, reeds enigszins beschouwd wordt als een soort psychologische censuur, waarvan de gewoontepraktijk geleidelijk tot een wettelijke verplichting zou kunnen uitgroeien.

Er werd daarenboven opgeworpen dat een moraliteits-

visa door een commissie verleend en welk de strafvervolgingen zou uitsluiten, het vrij en onafhankelijk beoordelingsrecht van de rechtsmachten in het gedrang zou brengen.

Andere belangrijke problemen stellen zich aan de pers betreffende bijvoorbeeld de invloed van de geldmacht of de economische onafhankelijkheid van de ondernemingen, hun tendens naar eigendomsconcentratie, de rol van de publiciteit, de gestadige technische evolutie en haar gevolgen op de internationale en intercontinentale berichtgeving, het statuut van de vreemde correspondenten en zo meer ⁽⁴⁹⁾.

Deze niet te verwaarlozen vraagstukken vallen buiten het kader van dit bescheiden betoog dat slechts een kort overzicht is van onze instellingen betreffende de vrijheid van voorlichting, haar noodzakelijke beperkingen, haar misbruiken en de middelen om deze laatste tegen te gaan.

De ontoereikendheid van de slechts gedeeltelijk opgeloste problemen op dat stuk zou voorzeker kunnen en dienen aangevuld door beter aangepaste wetteksten gebeurlijk, na diepgaande studie, in een wel bepaalde codex uitgewerkt.

Maar de doelmatigheid der instellingen wordt getoetst aan de waarde van degenen die ze doen leven en beoefenen alsmede aan de manier waarop ze worden in stand gehouden.

Het antwoord op de vraagstukken die het journalistiek doen oprijzen zal dus hoofdzakelijk dienen gezocht en gevonden in een geheel van professionele rechten en verplichtingen aan het ambt van de journalist verbonden.

Het beroep van de journalist.

Paus Paulus VI ter gelegenheid van zijn verjaardag drukte zich te Brescia uit als volgt : « De journalist, de mens van het publiek leven is een leider : hoe belangrijk is het niet dat de leider een heldere blik heeft en dat hij zowel van dichtbij als van verre, in het tegenwoordige en in de toekomst kan zien en zijn onberekenbare aansprakelijkheid beseffen, want zoals het evangelie zegt : zo een blinde een ander blinde leidt, vallen beiden in de sloot » ⁽⁵⁰⁾.

In een voorontwerp van wet tot instelling van een orde van journalisten werd gewezen op de ontzaglijke invloed die de dagbladschrijver uitoefent op de openbare mening en zijn verantwoordelijkheid die in verhouding staat tot deze invloed. « De journalist, aldus de memorie van toelichting, wordt ertoe gebracht alle onderwerpen te behandelen, en de meest kieske, deze welke de driften en de gevoeligheid opwekken ; hij staat aan duizend verleidingen bloot ; zeer dikwijls staat hij voor een gewetenskwestie... om aan al deze eisen te voldoen, om zijn plicht te kennen en te vervullen staat de journalist nagenoeg alleen, slecht voorbereid, slecht gesteund » ⁽⁵¹⁾.

In zijn werk : *La déontologie du journaliste catholique* verklaart J.J. Demarteau : « La préoccupation dominante de tout journaliste doit être de servir. Servir ce n'est pas se vouer à la servitude ; ce n'est pas sacrifier sa liberté, renoncer à son indépendance, méconnaître sa dignité ».

Volgens de auteur bestaat het dienen wellicht in de medewerking aan de leiding van het volk en van de gebeurtenissen, in het dienen van een mens of een groep mensen, van een zaak, een politiek, het algemeen belang, maar vooral in het ten dienste staan van de waarheid ⁽⁵²⁾.

De Heer Demarteau meent ook dat de journalist het recht en soms de plicht heeft datgene te verzwijgen wat van aard is nutteloos de goede faam van een eervol persoon in opspraak te brengen of nog een eerbiedwaardige familie schande en troosteloos verdriet aan te doen door de oneerbaarheid van een harer leden te openbaren ⁽⁵³⁾.

Dezelfde schrijver betoogt nog dat de waarheid betreffende een feit niet mag verdraaid noch verminkt, dat de journalist niet gehouden is alles te openbaren wat hij weet. De eis van voorlichting wordt gematigd door de plicht, in strafzaken, soms door voorbarige onthullingen de werkzaamheden van het gerecht niet te dwarsbomen: in dit geval, stelt de Heer Demarteau terecht de vraag of het algemeen belang van de maatschappij, welke vereist dat de delinquenten zouden ontdekt en gestraft worden, niet moet gesteld worden boven het belang dat een krant of een journalist er kan bij hebben de primeur van een sensatiebericht te publiceren ⁽⁵⁴⁾.

De sociale zending van de journalist biedt in een zeker opzicht gelijkenis met deze van de magistraat, aan beiden behoort het, dank zij loyale en objectieve enkwisten, een juiste kennis van de feiten en voorvallen te betrachten.

Zonder eerlijke voorlichting geen vrijheid! Zonder onpartijdige, volledige en juiste inlichtingen geen gerechtigheid! ⁽⁵⁵⁾.

Alhoewel enigszins gelijklopend in hun taken van onderzoek, blijven pers en gerecht nochtans scherp dualistisch, zowel zedelijk in hun concept als stoffelijk ten gevolge van de onevenredigheid der technisch gebruikte middelen.

Wanneer de pers, onder de druk van de actualiteit en de niet altijd verantwoorde eisen van het publiek, ertoe gebracht wordt ietwat emotioneel, met een wenk naar sensatie, zo vlug mogelijk, in een adembenemend tempo soms, het nieuwsbericht eerder schematisch uit te zenden, is het gerecht getrouw gebleven aan de oude beproefde methodes volgens welke de gebeurtenis, voorzichtig en bescheiden, aan het klassiek onderzoek onderworpen wordt in het licht van logische en trapsgewijze opvoeringen, van de kritiek van het getuigenis, de wetenschappelijke politie, het deskundig verslag, de moraliteits-enkwisten en zo meer. Vandaar natuurlijk een onvermijdelijke traagheid, maar die uiteindelijk de rechtvaardigheid dient en al wat de eer, de goederen en het leven van de mensen aanbelangt ten goede komt ⁽⁵⁶⁾.

Krachtens artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering is ieder die getuige is geweest van een aanslag, hetzij tegen de openbare veiligheid, hetzij op iemands leven of eigendom, verplicht daarvan bericht te geven aan de procureur des Konings, hetzij van de plaats van de misdaad of van het wanbedrijf, hetzij van de plaats waar de verdachte kan worden gevonden.

Alhoewel voor de drukpers, radio- en televisiediensten in sommige gevallen eveneens de zedelijke plicht om de opsporing van de misdadigheid te vergemakkelijken opvallend is, zullen deze diensten bij het verrichten van hun sociale taak nochtans als dusdanig niet als werkelijke medewerkers van het gerecht optreden. Het lijkt mij nochtans normaal dat hun machtige technische verspreidingsmiddelen, zoals ze als massamedia voor mededelingen van de regering, staatsorganismen en andere instellingen gebruikt worden, ook in uitzonderlijke gevallen passend ten dienste van het gerecht, en onder dezès uitsluitelijke verantwoordelijkheid, gesteld worden.

Uiterst delicaat is het probleem van de betrekkingen van de rechterlijke overheden met de journalisten.

Enerzijds zijn de politieambtenaar en de magistraat gehouden tot het beroepsgeheim, anderzijds ligt het voor de hand dat het uit oogpunt van het algemeen belang wenselijk is dat de door de pers gepubliceerde informatie juist zijn.

Om deze beide belangen te verzoenen is een *modus vivendi* tot stand gekomen volgens welke het parket aan de pers zekere inlichtingen betreffende de aan gang zijnde onderzoeken mededeelt wanneer zulks door het algemeen belang gerechtvaardigd is; bijvoorbeeld, in geval van uit-

gifte van valse bankbiljetten, of indien de beklaagde op de vlucht is, wanneer het wenselijk is het publiek voor zekere praktijken te waarschuwen, enz...

De berichtgever moet de rechten van de verdediging zorgvuldig vrijwaren; geen enkel persoonlijk oordeel mag worden uitgebracht, en indien de zaak het voorwerp uitmaakt van een onderzoek, mag geen enkele inlichting medegedeeld worden dan met de toestemming van de onderzoekende magistraat ⁽⁵⁷⁾.

De toepassing van de richtlijnen in verband met de mededelingen aan de pers vanwege de gerechtelijke autoriteiten is een der meest kiese problemen welke het gerecht in de uitoefening van zijn opdracht thans ontmoet.

Vaak zullen de informatie door de zegsman van het gerecht gegeven aan de gerechtelijke correspondenten van de dagbladen of aan hun vertegenwoordiger strekken tot bevestiging of rechtzetting van reeds door de pers gekende maar soms op onjuiste wijze gekende inlichtingen door haar eigen zeer vlugge en werkdadige informatie-middelen ingewonnen.

Het spreekt vanzelf dat het systeem in een geest van wederzijds vertrouwen tussen de gerechtelijke autoriteiten en de pers ingevoerd voor de journalisten ook zeer delicate morele verplichtingen meebrengt ten einde onder meer de noodzakelijk geachte onderzoeksmaatregelen op strafgebied niet te dwarsbomen of te schaden, in alle mate van het mogelijke bijvoorbeeld te vermijden dat de eer en het gedrag van kinderen, geïnterneerden, lichte veroordeelden, verdachten of voorlopig aangehouden en nutteloos in opspraak zouden gebracht worden, ten einde ook in het algemeen alle mogelijke rechtmatige private belangen te vrijwaren.

Alhoewel de openbaarheid van de terechtzittingen door de Grondwet wordt gewaarborgd, verzetten de kalmte en de waardigheid die in de rechtszalen moeten heersen er zich nochtans tegen dat van deze openbaarheid zou worden misbruik gemaakt ⁽⁵⁸⁾.

Een proces is geen schouwspel.

Het komt als wenselijk voor dat fotografische, cinematografische, radio- of televisieopnamen in de loop van terechtzittingen, gerechtelijke plaatsopnemingen, reconstituties van misdrijven, getuigenverhooren of ondervraging van verdachten, vervoer of overbrenging van gedetineerden enkel zouden verricht worden mits schriftelijke toestemming hetzij van de voorzitter ter terechtzitting hetzij van de magistraat die buiten de terechtzitting tot de onderzoeksdaad bevel heeft gegeven ⁽⁵⁹⁾.

Het ongelegen optreden op dit gebied is dikwijls nutteloos vernederend zowel voor de beschuldigde of de verdachte als voor de veroordeelde en kan van aard zijn de goede gang van het onderzoek en de sereniteit van de debatten te hinderen.

De delicate betrekkingen tussen de pers en het gerecht doen eens te meer uitschijnen welke bijzondere eisen van bevoegdheid, moraliteit en kies optreden het uitoefenen van het beroep van journalist stelt ⁽⁶⁰⁾.

De wet van 30 december 1963 heeft de titel van beroepsjournalist in het leven geroepen en de toekenning ervan georganiseerd. Het doel van de wet is beperkt. Het betreft geenszins de oprichting van een orde van journalisten noch het opleggen van een bijzondere tucht. Bedoeld wordt het geven van een wettelijk bestaan en een wettelijke bescherming aan een bepaalde titel en verder het verkrijgen van die titel afhankelijk te maken van bepaalde voorwaarden, waarvan de vervulling vastgesteld wordt door een Erkenningscommissie en gebeurlijk door een Commissie van beroep ⁽⁶¹⁾.

In hun verklaringen voor de Commissie zegden de Eerste Minister en de Minister van Justitie dat ze het wetsontwerp betreffende de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist hadden inge-

diend na raadpleging van de twee voornaamste beroepsverenigingen der Belgische journalistiek en dat ze dit wetsontwerp beschouwden als een begin waaruit later, met de medewerking van de wetgever, bepaalde organisatorische vormen zouden kunnen groeien die het hunne zouden bijdragen tot de uitwerking van een door de grote meerderheid der journalisten aanvaarde plichtenleer⁽⁶²⁾.

Deze beschouwing kan als een verwachting, wellicht als een wens beschouwd worden dat uit voornoemde wet van beperkte aard, voor de uitoefening van het beroep van journalist, een werkelijke Orde van journalisten zal ontstaan.

In de inleiding betreffende een artikel: «De vierde Macht» drukte de h. J.P. Haesaert, als lid van de vierde commissie van het studiecentrum tot hervorming van de Staat, zich in 1937 onder meer als volgt uit. «Waar de uitoefening van de grote sociale functiën, zelfs als die vrij zijn — de geneeskunde, de verdediging van de belangen in het gerecht, de opvoeding, de leiding van de economie — onderworpen is aan wettelijke voorwaarden van bevoegdheid en eerlijkheid, die er het aanzien en de werking van waarborgen, oefent de pers haar bevoegdheden uit haast geheel buiten elke reglementering om»⁽⁶³⁾.

Het studiecentrum tot hervorming van de Staat publiceerde in 1937 een voorontwerp van wet tot instelling van een Orde van journalisten, dat nooit werd ingediend. Ik meen dit betoog te mogen eindigen door de voorlezing, uit de memorie van toelichting, van volgende passus welke nog altijd actueel blijft: «Maar, integendeel, kan men een zekerder werkring vinden voor de verdediging van de persvrijheid dan in een Orde van journalisten, een Orde die zelfstandig is, die erkend is bij de wet, bij deze belast de tucht te handhaven in het beroep? Uit den aard der zaak kan zulke Orde geen andere grondslag hebben dan de vrijheid van de pers; het staat voorop dat deze vrijheid haar noodzakelijk is, dat zij het onbetwistbaar principe is, hetwelk de Orde desnoods tegen de Staat zelf zal handhaven. Zoals de individuele journalist stoffelijk en zedelijk van de vrijheid en door de persvrijheid leeft, zo a fortiori de vrije Orde van journalisten, met dit onderscheid, dat de Orde meer weerstands- en aanvalsvermogen zal hebben dan de alleenstaande journalist⁽⁶⁴⁾.

(1) Zie *Moderne Grootmacht*: «De Pers» Hernieuwenbrochuren nr. 5 voor onze studiekringen, blz. 24), bedoeld als studiemateriaal voor de Collegestudiekringen van de K.S.A. (Katholieke Studenten Aktie), Roeselaere, Hernieuwde uitg. 1936.

(2) Wigny: *Droit constitutionnel* Tome I, p. 320.

(3) La Liberté de la Presse et la Censure selon les idées de Napoléon Ier par A. Nerinckx, Académie Royale de Belgique — Bulletin de la Classe des Lettres 1943, page 90; citation suivante puisée dans «Discussions sur la Liberté de la Presse... par le baron Locré datant de 1819: «Il importe peu à l'Etat qu'un homme qui se fait imprimeur soit capable ou incapable; mais il importe beaucoup que ceux-là seuls puissent imprimer qui ont la confiance du gouvernement. Le droit d'imprimer n'est pas un droit naturel. Celui qui se mêle d'instruire fait une fonction publique, et dès lors l'Etat peut l'en empêcher».

(4) Code de la Presse par André Touleman & Grelard J. Patin, 2ème éd., p. 6.

L'Italie fasciste a exprimé par les discours de Mussolini une curieuse conception de cette liberté: «Dans un régime totalitaire, la presse est un élément de ce régime. Les vieilles accusations prétendant que la liberté de la presse est étouffée par la tyrannie fasciste n'a plus aucun crédit. Le journaliste établi est libre parce qu'il sert seulement une cause, un régime; il est libre, parce que dans les limites des lois du régime, il peut exercer et exerce les fonctions de contrôle, de critique et de propulsion».

Zie ook «Le régime de la Presse en Italie fasciste par André Guêze, blz. 20 en 24.

(5) id. p. 7.

(6) La réglementation de la Presse en Russie soviétique

par le prof. B. Mirkiné Guetzevitch, secrétaire général de l'Institut international de Droit public. — Revue politique et parlementaire, 10 avril 1928, n° 401.

(7) Zie dienaangaande: Colloque sur les droits de l'homme et les moyens de communication de masse — Conseil de l'Europe, Salzbourg 9-12 septembre 1968. Exposé des motifs par M. Siegmann (Pays-Bas) no's 9, 17, 18, 19, 33, 34, 41.

(7bis) id. zie 7 n: 9.

(7ter) id. zie 7 n: 33.

(7quater) id. zie 7 n: 34.

(7quinquies) id. zie 7 n: 41.

(8) id. op. cit. 7 rapport présenté par M. Simon Courtaud (Royaume Uni), p. 61.

(9) id. op. cit. 7 p. 41 rapport sur le moyens de communications de masse, l'Etat et la Société présenté par M. Harford Thomas (Royaume Uni).

(10) id. op. cit. 7 p. 51, rapport présenté par le professeur M. Rooy (Pays-Bas) - voir conclusions.

(11) Boon: «Het Belgisch Staatsrecht», blz. 72 en 73.

(12) Zie de aanhaling in: Code de la Presse ou commentaire du décret du 20 juillet 1831 par H. Schuermans: Observations préliminaires p. 5 — vertaling van: «Que la presse soit libre, si nécessairement, si incontestablement, si naturellement, que celui qui voudrait en prouver l'utilité dans notre libre Belgique, soit accueilli comme le fut, par ses concitoyens, cet improvisateur d'Athènes qui avait commis l'étrange inconvenance de disserter longuement devant des Grecs, sur la force d'Hercule et sur la beauté d'Hélène».

(13) id. zelfde blz.

(14) blz. 26 *Moderne Grootmacht*: De Pers Hernieuwenbrochuren nr. 5 voor onze studiekringen.

(15) Boon: «Het Belgisch Staatsrecht», blz. 72 en 73.

(16) Artikelen 14 - 18 - 98 van de Grondwet.

(17) Laurent «Etudes sur les Délits de Presse», blz. 1.

(18) Wetsontwerp betreffende de rechtspleging in zake pers- en politieke wanbedrijven, Kamer der Volksvertegenwoordigers nr. 34, vergadering van 7 december 1937, *Memorie van Toelichting* blz. 1.

(19) (Parl. besch., Kamer, 1878-1879, nr. 162, blz. 215) — artt. 4 en 5 (beschikking tot gevangenneming) en de openingsrede van wielen de Heer Procureur-generaal de Bavay van 16 oktober 1854.

(20) id. zoals hierboven onder 19 en memorie van toelichting, wetsontwerp betreffende de rechtspleging in zake pers- en politieke wanbedrijven, Kamer der Volksvertegenwoordigers nr. 34, vergadering van 7 december 1957.

(21) Vrijheid van Drukkers door A. Mast — *Administratief Lexicon* blz. 10.

(22) *Parlementaire Documenten* 1964/65 nr. 278.

(23) Studiecentrum tot hervorming van de Staat. Hervorming van de rechtspleging blz. 9.

(24) *Administratief Lexicon*: Vrijheid van Drukkers door A. Mast, blz. 24.

(25) Hervorming van de rechtspleging (*Studiecentrum tot hervorming van de Staat*, blz. 32).

(26) id. blz. 34.

(27) Zie dienaangaande onder meer: de Rede van Procureur-generaal De Bavay van 16 oktober 1854 en deze van eerste advocaat-generaal M. Laurent van 1 oktober 1887; de regeringsontwerpen in 1879 door de Heer Bara en op 7 december 1937 door de Minister van Justitie du Bus de Warnaffe ingediend.

(28) Zie dienaangaande hoger: verslag van M. Nothomb betreffende het wetsvoorstel door de centrale sectie over de pers ingediend, Parl. doc. 1878-1879, nr. 162, blz. 215.

(29) Art. 80 W.S.V. en Verbr. 25 april 1870, Pas I — 226 en Cass. 7 november 1855 Pas I — 424.

(30) Zie dienaangaande Het Beroepsgeheim van de Journalist, rede uitgesproken door Mr. Jan Cortvriend op de plechtige openingszitting van de Vlaamse conferentie der Balie van Antwerpen op 15 oktober 1960, *Rechtskundig Weekblad* 23 oktober 1960, blz. 364.

(31) Zie id. Nederlandse Advocaat-generaal Langemeyer tijdens het proces Lunshof.

(32) id. als hierboven, *Rechtskundig Weekblad* 23 oktober 1960, blz. 374. Antwoord van Stafhouder Mr. Marcel Roost op de rede van Mr. Jan Cortvriend.

(32bis) Zie dienaangaande «Association Générale de la Presse Belge — Commission de Déontologie — Droits et devoirs du journaliste par Joseph Demarteau & Léon Duwaerts chapitre IV — Le Secret Professionnel no's 194, 195, 196, pages 148, 149, 150 et 151.

(33) Zie Hof van beroep te Brussel 14 juni 1966, *Journal des Tribunaux* 5 novembre 1966.

(34) *Parlementaire bescheiden*, Senaat 1959-1960, nr. 121, blz. 12.

(35) *Parlementaire bescheiden*, Kamer 1956-1957 nr. 773 - 2, blz. 4.

(36) Artt. 28 en 25, al. 2, van de wet van 17 april 1878 gewijzigd door de wet van 30 mei 1961.

(37) *Parlementaire bescheiden* Senaat 1968-1969, nr. 296, blz. 1.

(37bis) Preadvies van Dr. Karel Rimanque: «De Vrijheid van informatie en de vrijheid van mening in verband met de uitzendingen van Radio en Televisie (Rechtskundig Weekblad 3 mei 1970, nr. 34, blz. 1656, nr. 106 en blz. 1603, nr. 4).

(38) Zie «Vraaggesprekken van nu en straks over de Vlaamse pers» te Brussel 1959-8e lid, door Styns.

(39) Zie dienaangaande: «De opiniemachten: pers, film, radio, televisie» door Paus Pius XII, o.m. blz. 97, 98, 113.

(40) Zie Parlem. doc. 439 (1959-1960) nr. 4, Kamer der Volksvertegenwoordigers, blz. 4 en preadvies van Dr. Karel Rimanque, op. cit. hierboven onder 37bis R.W. nr. 34 blz. 1619 tot 1623 nrs 35 tot 41.

(41) Zie Karel Rimanque, op. cit. hierboven onder nr. 40, R.W. nr. 34, blz. 1631, nr. 60 en verzending naar (109).

(42) Zie Parlem. doc. 439 (1959-1960) nr. 4, Kamer der Volksvertegenwoordigers, blz. 5, en artt. 26-25 en 24 van het koninklijk besluit van 14 juni 1962 houdende goedkeuring van de reglementen van beheer en van procedure van de Belgische Radio- en Televisie-instituten.

(43) Zie art. 28, par. 5 van de wet van 18 mei 1960.

(43bis) Zie zoals hoger onder 37bis, 40 en 41. Rechtskundig Weekblad 3 mei 1970, nr. 34, blz. 1632 en 1633. Preadvies van Dr. Karel Rimanque nrs 63 en 65 en dezes nota cit. nr. 119: «Nochtans is het recht van antwoord hier een belangrijke uitzondering op».

(43ter) Zie Karel Rimanque Op. cit. hierboven onder 37bis. R.W. nr. 34, blz. 1954, nr. 102.

(43quater) Cass. 20 juli 1966, R.W. 1966-1967, blz. 1125

(44) Zie dienaangaande hoger Prof M. W.J. Ganshof van der Meersch. Rechtskundig Weekblad 10 juni 1962, nr. 40, blz. 2339, nr. 11.

(45) Zie officiële berichten — Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur — Reglement betreffende het recht tot rechtzetting in de radio- en televisieuitzendingen van de instituten van de BRT en RTB — Staatsblad 1 mei 1969, blz. 4229.

(46) Zie: Journal des Tribunaux du 24 mai 1969; La Chronique judiciaire — Réponse au journal sans papier J.E. (Jean Eeckhout), blz. 357.

(47) Besluit van het voorlopig bewind van 21 oktober 1830, Bulletin officiel n. 16, Pasin. blz. 43, beschouwd als steeds in voege.

(48) Zie wetsvoorstel 26 november 1953 Kamer van Volksvertegenwoordigers nr. 51 tot vervanging van de wet van 1 september 1920 — verslag namens de Commissie, blz. 5 en bijlage 1, blz. 6, brief door minister E. Vandervelde gericht tot de voorzitter van de filmkeuringscommissie.

(48bis) Wetsvoorstel tot wijziging van art. 383 van het Strafwetboek 695 (1969-1970) nr. 1 zitting 27 mei 1970.

(49) Zie «Persproblemen» door F. Van Geenberghe Tijdschrift, 16de jaargang 1969, nr. 2, Socialistische Standpunten.

(50) Toespraak van Paus Paulus VI tot de leiders en redacteuren van het katholiek weekblad «Voce del Popolo» uit Brescia, zijn geboortestad die zijn verjaardag vierde — Zie dagblad: «Le Soir» 24 september 1969.

(51) Hervorming van de Staat X De Pers - Besluiten - Voorontwerp van wet tot instelling van een Orde van journalisten - Memorie van Toelichting, blz. 288.

(52) J.J. Demarteau: La déontologie du journaliste catholique - (Paris) Bonne Presse 1949, blz. 11 en 12, 15, 19, 32 en 44.

(53) J.J. Demarteau, idem, blz. 52.

(54) J.J. Demarteau, idem, blz. 51.

(55) Zie dienaangaande «La Justice et l'Information» Discours prononcé par M. Martial Laroque, conseiller à la Cour d'appel de Paris, à l'audience solennelle de rentrée du 16 septembre 1964, blz. 10 en 11.

(56) Zie dienaangaande zoals hoger «La Justice et l'Information» Discours de Martial Laroque, blz. 19.

(57) Zie omzendbrief uitgaande van de h. Minister van Justitie van 24 juli 1953, Rec. des circ. M. J. p. 74 en annexe au rapport fait au nom de la Commission de la Justice de la Chambre des Représentants à l'occasion du budget de la Justice pour l'exercice 1960 (Doc. parlem. Chambre 1959-1960, 4 — VII no 2).

(58) Zie wetsvoorstel E. Ronse houdende verbod van het maken van fotografieën en filmopnamen in de gerechtszalen. Senaat zitting 1954-1955, vergadering van 2 maart 1955, Doc. 150 en verslag van de Commissie van Justitie - Vergadering van 13 december 1955, Doc. 53.

(59) Zie idem zoals hoger.

(60) Zie dienaangaande Adm. Lexicon Vrijheid van Drukpers door A. Mast, blz. 41, nr. 72, betreffende de voorstellen tot oprichting van een Orde van journalisten.

(61) Zie wetsontwerp - verslag - Kamer van Volksvertegenwoordigers, Doc. 632 (1962-1963) nr. 2, zitting 27 november 1963.

(62) Zie Belgische Senaat - zitting 1962-1963, 16 juli 1963. Verslag namens de Commissie van de Justitie uitgebracht door de h. Van Cauwelaert, Doc. 296.

(63) Studiecentrum tot Hervorming van de Staat: «De Hervorming van de Staat» vierde commissie — De vierde macht. Inleiding door de h. J.P. Haessaert, hoogleraar aan de universiteit te Gent, blz. 283.

(64) Hervorming van de Staat - Studieontwerp, blz. 290. De vierde macht X De Pers — Besluiten voorontwerp van wet tot instelling van een Orde van journalisten - Memorie van toelichting.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 16 april 1970.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever: M. Polet.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Onrechtmatige mededinging. — Art. 85 en art. 177 E.E.G. — Verzet van een concessionaris tegen reclame die kan doen geloven dat een derde concessionaris is.

Eiser tot cassatie beweert dat het bestreden arrest in verband met een tegen hem gerichte vordering wegens onrechtmatige mededinging niet geantwoord heeft op zijn conclusie waarin hij aanvoerde dat de vordering van zijn wederpartij moet verworpen worden krachtens art. 85-1 E.E.G. Deze wederpartij, alleenconcessionaris van een Duitse firma, verzette er zich tegen dat eiser in zijn reclame gebruik maakte van vermeldingen die konden doen geloven dat hij zelf concessionaris was.

Een beslissing over de uitlegging van art. 85 E.E.G. is niet nodig om de door de voorziening aan het Hof voorgelegde vraag te beslechten: de rechtsoverheid om aan een partij te verbieden in haar reclame gebruik te maken van sommige vermeldingen, heeft niets te maken met het voorwerp van art. 85. Nu het bestreden arrest

dat heeft vastgesteld, waren de op art. 85 gegronde aanvoeringen van eiser niet meer ter zake dienend en was de rechter niet verplicht erop te antwoorden.

Clerckx t./N.V. Zettler-Belgique.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 maart 1968 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest het hoger beroep van eiser niet gegrond verklaart en, diensgevolge, de beroepen beschikking bevestigt waarbij met toepassing van het koninklijk besluit van 23 december 1934 het ophouden wordt bevolen van sommige handelingen die zogenaamd strijdig zijn met de eerlijke gebruiken inzake handel en, na een dergelijke beslissing, bovendien verklaart alle andere, meer uitgebreide of tegenstrijdige conclusies als niet-gegrond of niet ter zake dienend te verwerpen, zonder echter door enige reden te antwoorden op het middel van de conclusie welke regelmatig voor eiser voor het Hof van beroep werd genomen, die tegen de rechtsoverheid aanvoerde dat ze ertoe strekt onrechtstreeks een recht van bescherming te bekomen in strijd met artikel 85-1 van het Verdrag van Rome, dat de aard van het gemeenschapsstelsel niet kan dulden dat de rechter, erkend door een

of andere nationale wetgeving betreffende de merken, worden misbruikt om de doeltreffendheid van de bepalingen van het gemeenschapsrecht te neutraliseren, dat, derhalve, zelfs indien de stelling van de gedaagde in hoger beroep (thns verweerster) volgens het Belgisch recht op de oneerlijke mededinging was gegrond, ze krachtens genoemd artikel 85-1 toch nog zou moeten worden verworpen, en doordat aldus het arrest niet voldoet aan de verplichting van de rechters om hun beslissingen met redenen te omkleden;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat verweerster door een Duitse firma vervaardigde toestellen in België invoert; dat zij in 1965 aan eiser de alleenverkoop van deze toestellen in Brabant verleende; dat eiser, na te hebben afgezien van deze alleenverkoop die op 31 december 1966 is geëindigd, soortgelijke toestellen van dezelfde firma is blijven verkopen en invoeren;

Overwegende dat het arrest erop wijst dat « gdaagde in hoger beroep (thans verweerster), niettegenstaande haar hoedanigheid van alleenconcessionaris van de Duitse firma, Aloïs Zettler, geenszins de wettelijkheid van deze invoer betwist; dat zij immers erkent dat de exclusiviteit die zij bezit niet absoluut is — wat strijdig zou zijn met de bepalingen van artikel 85 van het Verdrag van Rome — doch open dat wil zeggen dat ze geen beletsel is voor een soortgelijke invoer »;

Dat het arrest ook vaststelt dat verweerster « zich ertegen verzet dat eiser in hoger beroep (thans eiser)... in de telefoongids, in zijn briefwisseling of in zijn reclameblaadjes gebruik maakt van vermeldingen die kunnen doen geloven dat hij een door de firma Aloïs Zettler erkende concessionaris is »;

Dat de bestreden beslissing over de uitlegging van artikel 85 van het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, ondertekend te Rome op 25 maart 1957 en goedgekeurd bij handeling van de wetgevende macht van 2 december 1957, niet nodig is om de door de voorziening aan het Hof voorgelegde vraag te beslechten; dat de rechtsvordering om aan een partij te verbieden zowel in de officiële telefoongids als in de opschriften van haar briefwisseling en van haar reclame gebruik te maken van sommige vermeldingen, vreemd is aan het voorwerp van genoemd artikel 85;

Dat daar het arrest had vastgesteld, onder verwijzing naar de beroepen beslissing, dat, ten deze, de betwisting vreemd was aan artikel 85 van het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, de op deze bepaling gegronde aanvoeringen van eiser niet meer ter zake dienend waren; dat de rechter niet verplicht was ze te beantwoorden;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Vorenstaand arrest verwerpt het cassatieberoep tegen Hof Brussel, 4 maart 1968, Pas. 1968, II, 163.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 18 december 1969.

Eerste Voorzitter: M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever: M. Busin.
Advocaat-generaal: M. Detournay.

Aabeisovereenkomst (Handarbeiders). — Gewaarborgd weekloon. — Nieuwe arbeidsongeschiktheid binnen de eerste twaalf werkdagen. — Jaarlijkse vakantie. — Werkdagen. — Begrip.

Naar luid van art. 29, par. 2 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst is het onder par. 1 bedoelde loon niet opnieuw verschuldigd wanneer zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet binnen de eerste twaalf werkdagen, die volgen op het einde van de periode van arbeidsongeschiktheid welke aanleiding gegeven heeft tot de onder par. 1 bedoelde betaling van het loon voor een periode van zeven dagen.

Onder « werkdagen » moet worden verstaan de dagen waarop er doorgaans gewerkt wordt in tegenstelling met de zondagen en de wettelijke feestdagen.

De sluiting van de onderneming gedurende de jaarlijkse vakantie is zonder invloed op de termijn van 12 werkdagen, zoals bedoeld in voornoemd art. 29, par. 2.

N.V. Anciens Etablissements D'Ieteren Frères t./ Thys.

Gelet op de bestreden sententie, op 9 april 1968 in laatste aanleg gewezen door de Werkrechtersraad te Brussel, kamer voor werklieden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 28 undecies, inzonderheid lid 1, en 29, inzonderheid paragraaf 1 en 2, lid 1, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst (welke artikelen respectievelijk gewijzigd zijn bij de artikelen 16 en 17 van de wet van 10 december 1962);

doordat, hoewel verweerder reeds het gewaarborgd weekloon voor de periode van 3 tot 9 juli 1967 had ontvangen, de bestreden sententie eiseres veroordeelt om hem voor de periode van 14 augustus tot 19 augustus 1967 om dezelfde reden het bedrag van 2.028 frank te betalen; dat men, volgens haar redenen, verweerder het samenvallen van het tijdperk van de jaarlijkse vakantie met datgene dat twee ziekteperiodes scheidt niet mag laten dragen, verweerder part noch deel heeft aan dit samenvallen, en de opgelegde arbeidsonderbreking deel uitmaakt van de normale arbeidsbetrekkingen tussen partijen, zodat de onderbreking van twaalf werkdagen in het onderhavige geval ten volle geldig is;

terwijl het gewaarborgd weekloon niet opnieuw verschuldigd is wanneer zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet binnen de eerste twaalf werkdagen die volgen op het einde van de periode van arbeidsongeschiktheid welke aanleiding heeft gegeven tot betaling van zodanig loon; de sluitingsperiode van de onderneming voor de jaarlijkse vakantie, gedurende welke de uitvoering van de arbeidsovereenkomst wordt geschorst, niet kan worden gelijkgesteld met werkdagen, en de ongeschiktheid die verweerder op 14 augustus 1967, bij de hervatting van de werkzaamheden van eiseres, heeft aangevoerd dientengevolge valt binnen de twaalf werkdagen die volgen op het einde van zijn eerste ongeschiktheid en pas op die datum een aanvang namen;

Overwegende dat uit de sententie blijkt dat eiseres, voor de periode van 3 tot 9 juli 1967, aan verweerder het gewaarborgd loon heeft betaald op grond van een medisch attest waaruit de arbeidsongeschiktheid van deze laatste

bleek wegens ziekte van 3 tot 23 juli 1967; dat de onderneming van eiseres van 24 juli tot 13 augustus 1967 werd gesloten ingevolge de jaarlijkse vakantie; dat, bij het verstrijken van deze vakantie, verweerder, die een nieuw attest van arbeidsongeschiktheid wegens ziekte van 14 tot 27 augustus 1967 voorlegt, voor de periode van 14 tot 19 augustus 1967 betaling van het gewaarborgd loon vordert;

Overwegend dat naar luid van artikel 29, paragraaf 2, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst het onder paragraaf 1 bedoeld loon niet opnieuw verschuldigd is wanneer zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet binnen de eerste twaalf werkdagen die volgen op het einde van de periode van arbeidsongeschiktheid welke aanleiding gegeven heeft tot de onder paragraaf 1 bedoelde betaling van het loon voor een periode van zeven dagen;

Overwegende dat onder « werkdagen » moet worden verstaan de dagen waarop er doorgaans gewerkt wordt in tegenstelling met de zondagen en de wettelijke feestdagen;

Dat de sluting van de onderneming gedurende de jaarlijkse vakantie zonder invloed is op de termijn van twaalf werkdagen zoals bedoeld in voornoemd artikel 29, paragraaf 2;

Dat, bijgevolg, het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 29, inzonderheid paragraaf 2, 2°, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, gewijzigd bij artikel 17 van de wet van 10 december 1962, en 1315 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat, hoewel verweerder reeds het gewaarborgd weekloon voor de periode van 3 tot 9 juli 1967 had ontvangen, de bestreden sententie eiseres veroordeelt om hem voor de periode van 14 augustus tot 19 augustus 1967 om dezelfde reden het bedrag van 2.028 frank te betalen; dat, volgens haar redenen, eiseres de hypothese van een nieuwe ziekte verwerpt op grond van de onduidelijke tekst van het attest dat zinspeelt op « een aandoening », doch dat zij er zich toe beperkt twijfel te doen rijzen aan het bestaan van twee ziekten zonder haar bewering te bewijzen of te vragen een dergelijk bewijs te mogen leveren;

terwijl, zo de werkman beweert opnieuw recht te hebben op de betaling van het gewaarborgd weekloon tijdens de twaalf werkdagen die volgen op het einde van zijn eerste ongeschiktheid, hij door middel van een medisch attest moet bewijzen dat deze nieuwe arbeidsongeschiktheid aan een andere ziekte of aan een ander ongeval te wijten is, en de bestreden sententie, door a priori aan eiseres het bewijs van het voortduren van de eerste ziekte op te leggen, de bewijslast omkeert;

Overwegende dat het antwoord op het eerste middel alle belang ontnemt aan het tweede middel;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 11 april 1970.

Voorzitter: M. Schilling.

Raadsheren: M.M. Jans en Ceulemans.

Advocaat-generaal: M. Leytens.

Advocaten: Mrs. Monette, Devoghel, Mortier, Haven, Toussaint, Stevenart en Verwilghen.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Strafzaken. — Arrondis-

sement Brussel. — Aanstelling van deskundige. — Latere wijziging van de taal der gerechtspleging. — Gevolgen ten aanzien van het in een andere taal opge-maakt deskundig verslag.

Zo tijdens het vooronderzoek de Procureur des Konings een bepaald persoon als verdachte beschouwt, is hij gerechtigd de deskundige aan te stellen in de door de verdachte gekozen taal en is de deskundige ook gerechtigd zijn verslag in deze taal op te stellen.

Zelfs al beslist het Openbaar Ministerie achteraf een andere persoon die een andere taal gekozen heeft, als verdachte te beschouwen en te vervolgen, dan nog blijven de aanstelling van de deskundige en het verslag rechtsgeldig.

Draps-Verheistraeten, Fédération libre des Mutualités neutres e. a. t./Boets, Van der Beeken en P.V.A. Gebroeders Lauwers.

Overwegende dat de hoofdberoepen en de incidentele beroepen ontvankelijk zijn naar vorm en termijn;

Overwegende dat Draps Yvette en Derre Paul verklaren het geding te hernemen in hun naam ingeleid respectievelijk door Verheistraeten Louise en de echtelieden. Derre Henri - Verbraeken Fabienne; dat hiertegen geen verzet gerezen is;

Overwegende dat de Procureur des Konings, kort na het gebeuren, telefonisch ervan verwittigd werd en dadelijk Jean Verstraeten als deskundige aanstelde en ter plaatse stuurde; dat, toen, geweten was dat de dodende aanrijding zich tussen de voertuigen van Boets Georges en van Derre Paul had voorgedaan; dat de rol door Van der Beeken Jozef gespeeld nog niet duidelijk was; dat Boets Georges, door de verbalisaten als verantwoordelijk beschouwd, door hen ter plaatse aangesproken werd; dat hieruit blijkbaar kon uitgemaakt worden dat deze de franse rechtspleging vroeg, hetgeen hij 's avonds bij zijn verhoor in het gasthuis uitdrukkelijk bevestigde; dat in die voorwaarden de Procureur des Konings en de deskundige volkomen gerechtigd waren, de eerste zijn aanstelling, en de tweede zijn verslag in de franse taal op te stellen; dat het Van der Beeken vrijstond, zo hij de franse taal niet machtig was, te vragen dat een nederlandse vertaling van het verslag bij het dossier zou gevoegd worden, wat hij niet gedaan heeft; dat het verslag van deskundige Verstraeten bijgevolg rechtsgeldig is en in de debatten dient weerhouden te worden;

Overwegende dat uit het geheel der elementen van het strafdossier en van het onderzoek vóór het Hof gedaan blijkt dat de feiten zich in de volgende omstandigheden voorgedaan hebben:

dat het ongeval op 10 maart 1968 rond 18.15 uur op de weg nr. 177 Antwerpen-Brussel gebeurde, ter hoogte van het kruispunt met de banen naar Aalst en naar Vilvoorde; dat, uit de richting Antwerpen gezien, de weg, die uit twee door een berm gescheiden rijbanen met telkens twee rijstroken bestaat, zich aan het kruispunt in één enkele rijbaan voortzet met eveneens twee rijstroken in iedere richting; dat beide beklagden vóór het Hof verklaarden dat het wegdek nat lag;

dat een onbekende personenwagen, dan Van der Beeken met zijn autobus, vervolgens Van Frausum en verder Boets met hun personenwagens, allen gemelde weg, waar hij in twee rijbanen gescheiden is, in de richting Brussel volgden; dat Boets op zeker ogenblik de linker rijstrook nam en het voertuig van Van Frausum, dat op de rechter rijstrook reed, links inhaalde; dat hij vervolgens, op de linker rijstrook blijvende, een inhaalmaneuver op de autobus van Van der Beeken, die op het rechter rijstrook reed, begon; dat Van der Beeken, hoewel hij Boets op 100 à

150 meter gezien had, zoals hij het ter zitting van het Hof verklaarde, zijn linker richtingslicht aanstak en naar links uitweek om zelf de voor hem rijdende onbekend gebleven personenwagen in te halen; dat Boets, gehinderd door dit maneuver van Van der Beeken, remde, slipte en een heel eind verder, praktisch voorbij het kruispunt, volledig links op het gedeelte van de weg uit één enkele rijbaan bestaande terechtkwam, alwaar hij in de rechter flank aangereiden werd door de personenwagen door Derre Paul regelmatig rechts in de richting Antwerpen bestuurd, met de zeer zware gevolgen in de betichtingen beschreven;

Overwegende dat uit hoger bedoelde elementen mag afgeleid worden censdeels dat Van der Beeken, in strijd met artikel 21 van het Verkeersreglement, zijn inhaalmaneuver uitgevoerd heeft wanneer dit niet zonder gevaar kon geschieden en inzonderheid wanneer Boets, die hem volgde, reeds een inhaalmaneuver op zijn autobus begonnen was anderdeels dat Boets, in strijd met artikel 27/1 van het Verkeersreglement, ter plaatse een snelheid ontwikkelde welke niet aangepast was aan de vochtige staat van het wegdek, noch aan de bijzondere plaatsgesteldheid die een verscherpte voorzichtigheid vergde, noch aan het heersend verkeer; dat hij zich daardoor in de onmogelijkheid gesteld heeft om tijdig en doelmatig op de fout van Van der Beeken te reageren en om het ongeval te voorkomen of om minstens de gevolgen ervan in aanzienlijke mate te beperken; dat beide beklaagden door bedoelde fouten noodzakelijk en in gelijke mate bijgedragen hebben tot het ongeval;

Overwegende dat de betichtingen van onopzettelijke daden en lichamelijke letsels lastens beide beklaagden gelegd dienvolgens bewezen zijn; dat zij zich in hoofde van ieder van hen vermengen in de zin van artikel 65 van het Strafwetboek als spruitende uit dezelfde feiten; dat de eerste rechter een rechtmatige straftoemeting heeft gedaan ten opzichte van Boets; dat Van der Beeken de feiten gepleegd heeft in de bediening waarmee hij als aangestelde door de PVBA Gebroeders Lauwers belast was;

Overwegende dat beide beklaagden in solidum gehouden zijn tot algeheel herstel van de schade door de burgerlijke partijen geleden, behalve deze door de burgerlijke partijen Boets Jean, Boets Georges en N.V. L'Union ondergaan, welke slechts ten belopen van de helft ten laste valt van Van der Beeken en de PVBA Gebroeders Lauwers;

.....

NOOT. — Daar de feiten in een Vlaamse gemeente werden gepleegd, dienden de verbalisanten hun procesverbaal bij toepassing van artikel 11 van de Wet van 15 juni 1935 in het Nederlands te stellen, zelfs al beschouwden ze een persoon die uitdrukkelijk de franstalige rechtspleging had gevraagd als aansprakelijk voor het ongeval.

Aan de hand van telefonische inlichtingen heeft de Procureur des Konings deze franstalige persoon als verdachte beschouwd en heeft in de Franse taal (bij toepassing van art. 16 § 2 van bovenvermelde wet) een deskundige aangesteld die in de Franse taal (bij toepassing van art. 33) zijn verslag heeft opgesteld.

Achteraf bleef het Openbaar Ministerie geoordeeld dat een ander persoon, die eerder als getuige werd verhoord en die de Nederlandse taal had gekozen, als verdachte in aanmerking kwam en het was deze persoon die uiteindelijk voor de correctionele rechtbank werd vervolgd.

De correctionele rechtbank te Brussel heeft geoordeeld dat het verslag ten onrechte in het Frans was opgesteld en heeft het als nietig stuk uit de bundel geweerd. Deze beslissing werd door het hof van beroep gewijzigd en het arrest stelt dat de Procureur des Konings en de deskundige « in die voorwaarden » gerechtigd waren aldus te handelen, zelfs als achteraf een andere verdachte als aan-

sprakelijke voor de correctionele rechtbank werd gedagvaard.

Het hof heeft aldus impliciet aanvaard dat een vraag tot wijziging van de taal der rechtspleging gericht tot een verbalisant, mag worden beschouwd als een aanvraag aan de Procureur des Konings gedaan in de zin van artikel 16 § 2. Deze praktische regeling, die schier dagelijks wordt toegepast door het Brussels parket, druist nochtans in tegen de mening die door L. Lindemans (Taalgebruik in gerechtszaken, p. 114) wordt vooropgezet. De ondervinding leert dat er geen plaats is voor overdreven formalisme en dat terzake de wil van de verdachte moet in acht worden genomen, zonder bijzondere vormen van wilsuitering voor te schrijven.

De beslissing van het hof doet echter andere vragen rijzen. Waaruit kan worden afgeleid dat de verbalisanten iemand als verdachte beschouwen? Komt het wel aan verbalisanten toe iemand als verdachte te brandmerken? Hebben ze niet veeleer de verplichting zo objectief mogelijk de feiten weer te geven (vooral bij verkeersongevallen) zonder zich te bekommeren om de aansprakelijkheid van deze of gene chauffeur? Is het Openbaar Ministerie verplicht zich a priori uit te spreken over de aansprakelijkheid: moet er dan van meetaf beslist worden wie « verdachte » en wie « getuige » is? Of is het dan niet meer wenselijk dat in alle objectiviteit inlichtingen worden ingewonnen en slechts achteraf, op het ogenblik dat een beslissing wordt getroffen over de rechtsvervolgung, de aansprakelijkheid wordt beoordeeld? Mag de rechtbank zich in de plaats stellen van het Openbaar Ministerie en nagaan wie tijdens de opeenvolgende stadia van het opsporingsonderzoek als verdachte diende te worden beschouwd? Welke zijn de criteria om iemand als verdachte te beschouwen?

Al deze vragen blijven ook na dit arrest onbeantwoord. Uit de beslissing kan echter wel worden afgeleid dat het hof zich niet aan een wettige interpretatie van de wet op het taalgebruik in gerechtszaken heeft gehouden en naar een « praktische » oplossing heeft gezocht.

A.V.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 19 februari 1970.

Voorzitter: M. Van Mallegem.

Raadsheren: M.M. Verheghe en Dujardin.

Eerste advocaat-generaal: M. Vanhoudt.

Advocaat: Mr. E. Ooms.

Arbeidsovereenkomst. — Band van ondergeschiktheid. — Begrip.

Als een arbeidsovereenkomst moet aangemerkt worden de overeenkomst in uitvoering waarvan een vrouw, tegen vergoeding in geld en in natura, als huisbewaarder handelaarwerk verricht, nl. het onderhoud van een gebouw, onder het gezag, het toezicht, het bestuur of de leiding van de wederpartij, die dit toezicht op elk ogenblik kan uitoefenen; het is niet noodzakelijk dat de wederpartij een werkelijke en ononderbroken controle heeft uitgeoefend en daarbij geen enkel initiatief aan de huisbewaarder heeft gelaten.

De benaming « syndicus », waarmee de huisbewaarder in het contract wordt aangewezen, heeft geen invloed op de aard van de overeenkomst, en de bepaling dat het haar vrijstaat werkkrachten aan te werven voor het uitvoeren van de onderhoudswerken, wijzigt de aard van de overeenkomst niet.

Ségers t./ O.M.

Beticht van : te Antwerpen, zelfde kanton, tussen 1 mei 1966 en 11 april 1968 :

a) Bij inbreuk op art. 4, 2°, van de wet van 26 januari 1951 betreffende de vereenvoudiging der dokumenten waarvan het bijhouden door de sociale wetgeving is opgelegd, werkgever, aangesteld of lasthebber zijnde welke onderworpen is aan de in art. 1 en 10 van voormelde wet, gewijzigd bij art. 1 en 3 van de wet van 28 mei 1953, bedoelde wetten en besluiten, verzuimd te hebben de dokumenten aan de arbeiders af te geven binnen de gestelde termijnen, te weten bij inbreuk op art. 15 van het K.B. van 12 november 1952, een afschrift van de individuele rekening voorzien bij art. 1 en 5 van voormeld K.B., gewijzigd bij art. 1 van het K.B. van 14 oktober 1953, binnen de eerste twee maanden van het kalenderjaar wat betreft de rekening van het verlopen jaar ;

b) Bij inbreuk op art. 4, 1°, van de wet van 26 januari 1951 betreffende de vereenvoudiging der dokumenten, waarvan het bijhouden door de sociale wetgeving is opgelegd, werkgever, aangestelde of lasthebber zijnde welke onderworpen is aan de in art. 1 en 10 van voormelde wet, gewijzigd bij art. 1 en 3 van de wet van 23 mei 1953, bedoelde wetten en besluiten de voorgeschreven dokumenten niet bijgehouden te hebben, te weten het personeelsregister, de individuele rekening voor iedere werknemer, uitgezonderd voor de thuisarbeiders — voorzien bij art. 1 van het K.B. van 12 november 1952, gewijzigd bij art. 1 van het K.B. van 14 oktober 1953, genomen in uitvoering van art. 1 van de wet van 26 januari 1951, gewijzigd bij art. 1 van de wet van 28 mei 1953.

Daaraan schuldig verklaard, aannemende dat de feiten a) en b) zich vermengen als zijnde gepleegd met eenzelfde strafbaar opzet, werd, op tegenspraak, beklaagde hoofdens de vermengde feiten veroordeeld tot een geldboete van 100 fr., verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 2.000 fr. of een vervangende gevangenisstraf van één maand, en tot de kosten van het geding, belopende 86 fr.

Gelet op het arrest op 13 oktober 1969 gewezen door het Hof van Cassatie, waarbij het arrest op 24 december 1968 op tegenspraak gewezen door het Hof van beroep te Brussel, werd vernietigd en de zaak naar het Hof van beroep te Gent werd verwezen ;

Overwegende dat de beklaagde en het Openbaar Ministerie tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep hebben ingesteld tegen het vonnis op 5 oktober 1968 op tegenspraak gewezen door de correctionele rechtbank te Antwerpen ;

Overwegende dat uit het strafrechtelijk opsporingsonderzoek, uit het onderzoek en de behandeling van de zaak vóór het Hof gebleken is :

— zoals vóór de eerste rechter dat de beklaagde schuldig is aan de hem ten laste gelegde feiten ;

— dat de overeenkomst welke op 25-3-1966 door de beklaagde in zijn hoedanigheid van « gevolmachtigde vertegenwoordiger » van de N.V. Portland Cement building » te Antwerpen afgesloten werd met mevrouw Janssens - Kok, een arbeidsovereenkomst is ;

— dat Mevrouw Janssens - Kok binnen het tijdsbestek van de tenlaste gelegde feiten in hoedanigheid van huisbewaarderster in uitvoering van deze overeenkomst handenarbeid heeft verricht nml. het onderhoud van het gebouw ;

— dat deze prestaties verricht werden onder het gezag, het toezicht, het bestuur of de leiding van de beklaagde zoals o.m. blijkt uit de inhoud van het stuk 13 van het dossier, en zulks tegen vergoeding, zó in geld als in natura ; dat de beklaagde dit toezicht op elk ogenblik op effectieve wijze kon uitoefenen, het ook volgens de verklaring van

mevrouw Janssens - Kok, die als waarachtig mag worden beschouwd, heeft gedaan, en het niet noodzakelijk is dat beklaagde een werkelijke en ononderbroken controle zou hebben uitgeoefend en daarbij geen enkel initiatief aan mevrouw Janssens - Kok zou gelaten hebben ; (Cass. 12-11-1964, Pas. 1965 I, 254 ; id. 30-6-1966 R.W. 1966-1967, 1523) ;

— dat de beklaagde werkgever is geweest van mevrouw Janssens - Kok in de betekenis voorzien in de tenlastelegging ;

— dat er een band van ondergeschiktheid bestond tussen mevrouw Janssens - Kok werknemer, en de beklaagde, werkgever ;

Overwegende dat de benaming « syndicus », d.i. bestuurder, gemachtigde, waarmede mevrouw Janssens - Kok in het contract wordt aangewezen, zonder invloed is op de aard zelf van de overeenkomst ;

— dat de bepaling in het contract ingelast krachtens dewelke het mevrouw Janssens - Kok vrijstaat « werklrachten aan te werven voor het uitvoeren van onderhoudswerken » zonder praktisch belang is en de aard zelf van de overeenkomst, die een arbeidsovereenkomst is, niet wijzigt ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht de beide tenlasteleggingen als eenzelfde strafbaar plegen heeft beschouwd en met één enkele straf heeft beteugeld ;

dat deze straf rechtmatig en gepast is ;

Om deze redenen,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak ;

Gelet op artikelen 38, 40 en 65 van het Strafwetboek, artikelen 1, 4-1° en 2°, en 10 van de wet van 26-1-1951, artikelen 1 en 3 wet 28-5-1953, artikelen 1, 5 en 15 K.B. 12-11-1952, artikel 1 K.B. 14-10-1953, artikelen 96 en 97 van de Grondwet, artikelen 162, 182, 184, 189, 190, 194, 211 en 185 van het Wetboek van Strafvordering, en artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, alsmede op art. 1 wet 5-3-1952,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt de hogere beroepen, erover uitspraak doende, Bevestigt het bestreden vonnis ;

Veroordeelt de beklaagde in de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie.

NOOT. — Er is geen cassatieberoep ingesteld.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK.

2e Kamer. — 20 februari 1968.

Voorzitter : M. De Wolf.

Referendaris : M. Cosaert.

Advocaten : Mrs. Leysen en Jacqumain loco Arts.

Overeenkomst. — Uitlegging. — Verbod een bank te exploiteren. — Exploitatie van een private spaarkas. — Analyse van de wettelijke begrippen.

Wanneer een huis verkocht is met beding dat de koper er gedurende een bepaalde tijd niet de beroepsbedrijvigheid van bankier of wisselagent zal in uitoefenen, wordt dat beding niet geschonden door de koper die er een private spaarkas in exploiteert. De woorden van de akte zijn duidelijk en moeten in hun gebruikelijke en normale

betekenis genomen worden. Uit de vergelijking van het K.B. nr. 185 van 9 juli 1935 betreffende de controle op de banken en van het K.B. nr. 11 van 18 april 1967, waarbij de wetgever in een andere instelling, de private spaarkassen, heeft voorzien, blijkt duidelijk dat de activiteiten en de doelstelling van een bank totaal verschillen van die van een private spaarkas.

N.V. Kredietbank t./ Vandenbroucke.

Gezien de daging van 9 juni 1967, waarbij eiseres jegens verweerder vordert:

a) verbod te horen opleggen om tot 30 maart 1971 in het door eiseres aan hem verkochte onroerend goed gelegen te Deerlijk aan de Hokstraat 91-93, bestaande uit een woonhuis met aanhorigheden, nog verder de bedrijvigheid van bankier uit te oefenen of te laten uitoefenen;

b) de betaling, ten titel van schadevergoeding, van de volgende bedragen:

— voor de periode van 5 mei 1967 tot 9 juni 1967, de som van 52.000 fr.,

— vanaf 9 juni 1967 een som van 2.000 fr. per dag dat hij in het litigieuze onroerend goed verder het beroep van bankier uitoefent of laat uitoefenen,

deze bedragen te verhogen of te verlagen in de loop van het geding, met de rechterlijke rente en de kosten van het geding;

Gehoord de partijen in haar middelen en besluiten;

Overwegende dat krachtens authentieke akte verleden door het ambt van notaris Jozef Devos op 30 maart 1966, eiseres aan verweerder de genoemde eigendom verkocht;

dat uitdrukkelijk bedongen werd in de koop- verkoopovereenkomst: dat het aan de koper, zijn erfgenamen of rechtsopvolgers verboden is, om gedurende een termijn van vijf jaar te rekenen vanaf de datum dezer akte, het verkochte goed te verhuren aan, of te laten gebruiken door een fysisch of rechtspersoon, die de beroepsbedrijvigheid van bankier of wisselagent uitoefent, of er zelf voor eigen rekening of voor rekening van derden rechtstreeks of onrechtstreeks een dergelijke beroepsbedrijvigheid te exploiteren;

Overwegende dat eiseres aan verweerder verwijt dat hij in weerwil van dit verbod sedert 5 mei 1967 een kantoor liet openen door de N.V. Spaarkrediet met maatschappelijke zetel te Antwerpen en dat verweerder aldaar als zaakvoerder van de genoemde N.V. optreedt; dat dergelijke daad een schending van de overeenkomst tussen partijen uitmaakt en voor eiseres bovendien een aanzienlijke schade vertegenwoordigt daar een gedeelte van de cliënteel geen acht slaat op de naam van de bank die zij opzoekt doch zich uit gewoonte richt tot de bank die op een bepaalde plaats gevestigd is, zonder zelfs de naam ervan te kennen; dat overigens de burelen van eiseres vroeger in dit onroerend goed gevestigd waren; dat derhalve eiseres de toekenning vordert van het bovenstaande;

Overwegende dat verweerder verzekeringsmakelaar van beroep is en erkent als vrije agent in zijn eigendom een kantoor te houden van de N.V. Spaarkrediet;

Overwegende dat verweerder voorhoudt dat de N.V. Spaarkrediet een private spaarkas is maar geen bank en derhalve de bedrijvigheid van bankier niet uitoefent, zodat het verhuren van het litigieuze onroerend goed niet in strijd is met enige bepaling van de door eiseres ingeroepen koop- verkoopovereenkomst betreffende dit goed;

Overwegende dat de door eiseres ingeroepen artikelen 1156 en vlg. B.W. in verband moeten gebracht worden met de regelen betreffende het schriftelijk bewijs; dat derhalve hier de akte moet dienen om de inhoud en de modaliteiten van de overeenkomst op te sporen;

dat de woorden van de akte duidelijk zijn en derhalve in hun gebruikelijke en normale betekenis moeten genomen worden;

dat de wetgever duidelijk de beroepsactiviteiten van een bankier (of van een wisselagent - zie overeenkomst) omschreven heeft, meer bepaald voor een bank in art. 1 van het K.B. nr. 185 dd. 9 juli 1935 betreffende de controle op de banken en het uitgifteregime voor titels en effecten (met latere wijzigingen), namelijk: «het gewoonlijk op zicht of op termijn van hoogstens twee jaar terugbetaalbare deposito's ontvangen ten einde ze voor eigen rekening tot bank-, krediet- of beleggingsoperatiën aan te wenden» (Fredericq T. IX, nr. 39);

dat het opnemen van fondsen plaatsgrijpt met het specifiek doel ze voor eigen rekening aan te wenden daarenboven met oog op bank-, krediet- en beleggingsoperatiën, en dat alleen een persoon of een instelling die dergelijke handelingen verricht er toe gerechtigd is de bewoording bank of bankier (zie de overeenkomst: de beroepsbedrijvigheid van bankier of als bankier optreden) te gebruiken (art. 3 van het genoemde K.B.); dat ook een bijzondere wetgeving bestaat voor de wisselagenten, die het gebruik van deze benaming en de specifieke taak van dergelijke agenten regelt (W.K.), welke beroepsbedrijvigheid de overeenkomst ook verboden heeft;

dat de wetgever bij K.B. nr. 11 van 18 april 1967 (gecoördineerd bij K.B. dd. 23 juni 1967) tot wijziging van het K.B. nr. 42 dd. 15 december 1934 een ander duidelijk van een bank (bankier) te onderscheiden instelling heeft voorzien, namelijk de private spaarkassen, zijnde ondernemingen die, tegen uitkering van rente, gewoonlijk terugbetaalbare fondsen inzamelen, op gelijk welke wijze, en daarbij in hun maatschappelijke benaming of in de benaming van de documenten waarin de ingezamelde fondsen belichaamd zijn, gebruik maken van de term «spaarkas» of van alle andere benamingen waarin het woord voorkomt, of die om van deposito's te doen blijken, zich bedienen van spaar- of depositoboekjes» (art. 1);

dat een dergelijke instelling tot doel heeft spaargeld van de kleine spaarders op te nemen en de wetgever door een bijzondere controle deze spaarders heeft willen beschermen;

dat het duidelijk is dat de activiteiten en de doelstelling van een bank totaal verschillen van deze van een private spaarkas, zodat wanneer in de litigieuze overeenkomst alleen spraak is van de beroepsbedrijvigheid van bankier (en van wisselagent) dit beding niet kan slaan ook op de specifieke activiteit van een private spaarkas; dat anders eiseres dit duidelijk in de overeenkomst had moeten bepalen, hetgeen gebeurlijk de koper zou verhinderd hebben de eigendom te kopen;

dat eiseres ten onrechte aanvoert dat de overeenkomst geen enkel gevolg kan hebben daar de overeenkomst uitdrukkelijk het verbod inhoudt het beroep van bankier en wisselagent, dus van welbepaalde activiteiten andere dan deze van spaarkas, uit te oefenen in het onroerend goed;

dat vermits verweerder het gestelde verbod niet overtreden heeft de vordering ongegrond moet verklaard worden;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

alle andere besluiten afwijzend,

Zegt voor recht dat de vordering ongegrond is, kosten lastens eiseres;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande elke voorziening en zonder borgstelling.

POLITIERECHTBANK TE BRUSSEL.

29 januari 1970.

Rechter-Voorzitter : M. J. Gillard

Advocaten : Mrs. Vanden Bussche loco Houtekier
en J. Pollet.

Ondergrondse militaire telefoonkabels. — Art. 14 wet van 2 jan. 1936. — Verplichting van aannemer. — Art. 15 wet van 3 jan. 1934. — Telefoonkabel voor de verdedigingsorganisatie. — Geheime telefoonkabel.

Het niet naleven van art. 14 van de wet van 2 januari 1936 betekent een gebrek aan voorzorg bedoeld door artikel 15 van de wet van 3 januari 1934.

De toepasselijkheid van artikel 15 van de wet van 3 januari 1934 is bovendien onderworpen aan de voorwaarde dat de beschadigde telefoonkabel nodig is voor de verdedigingsorganisatie van het land.

Het geheim karakter van de telefoonkabel bewijst dat dergelijke kabel voor de verdedigingsorganisatie van het land is bedoeld.

Belgische Staat (Ministerie van Landsverdediging)
en O.M. t./A. B. C. en D.

Overwegende dat het vaststaat en trouwens niet ontkend wordt dat bij het uitvoeren van graafwerken die hij voor rekening van 4e gedaagde in de Miniemenstraat te Brussel, op 15 januari 1969, uitvoerde, eerste beklaagde een ondergrondse telefoonkabel geplaatst door het Ministerie van Landsverdediging beschadigde ;

Overwegende dat er uit het voorgelegd dossier blijkt dat het hier een geheime militaire telefoonkabel betrof waarvan de aanwezigheid noch door de werkgever noch door wie het zij aan 1ste en 2de gedaagden gesignaleerd werd ;

Overwegende dat men hun dan ook moeilijk enige fout zou kunnen verwijten, daar zij onmogelijk konden vermoeden dat zij bij het graven een telefoonkabel zouden kunnen raken en beschadigen ;

Overwegende dat de echte oorzaak van de door de burgerlijke partij geleden schade in de fout ligt door derde gedaagde begaan met te verzuimen acht dagen op voorhand het Ministerie van Landsverdediging te verwittigen van de werken die hij zinnens was uit te voeren en die van aard waren een telefonische lijn te beschadigen.

Dat het inderdaad niet vaststaat dat een aannemer die gelijksoortige werken uitvoert zich beperkt de Regie van Telegraaf en Telefoon hiervan acht dagen vóór de aanvang der werken te verwittigen, dat hij eveneens, krachtens artikel 14 van de wet van 3 januari 1934, de Minister van Landsverdediging moet verwittigen ; (zie nl. Hof van Beroep, Luik, 18.4.1968, inzake de Belgische Staat t./Cie Générale des Conduites d'Eau, niet gepubliceerd) ;

Overwegende dat indien 3e beklaagde deze wettelijke verplichtingen had nageleefd, het Ministerie van Landsverdediging hem op de aanwezigheid van de geheime militaire telefoonkabel had kunnen wijzen, wat normalerwijze alle beschadiging zou vermeden hebben ;

Overwegende dat beklaagden verder terecht inroepen dat de toepassing van de wet van 3 januari 1934 onderworpen is aan de voorwaarde dat de beschadigde telefoonkabel nodig zou zijn voor de verdedigingsorganisatie van het land ;

Dat deze beperking inderdaad afgeleid kan worden uit de inhoud van de memorie van toelichting die het neerleggen van het wetsontwerp voorafging ;

Dat in deze memorie, die zoals het wetsontwerp, onder nummer 172 van de Parlementaire Documenten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor het zittingsjaar

1932-1933 is verschenen, inderdaad uitdrukkelijk uitgelegd wordt dat de machtiging aan de Minister van Landsverdediging verleend, telefoon en telegraaf verbindingen aan te leggen, zich tot de lijnen nodig voor de verdedigingsinstellingen beperkt ;

Overwegende nochtans dat het geheim karakter van de beschadigde telefoonkabel vanzelfsprekend bewijst dat kwestieuze telefoonverbinding voor de verdedigingsorganisatie van het land diende en niet voor gewone verbindingen tussen twee kantoren van het Ministerie ;

Verklaart de betichting A ten laatste van de 3de gedaagde slechts bewezen die een inbreuk uitmaakt op artikel 14 van de wet van 3 januari 1936 ;

Overwegende dat de 4e gedaagde burgerlijk en solidair verantwoordelijk is voor de kosten van het geding ingevolge artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek ;

Om die reden :

Krachtens artikels 1382 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek ; 38, 40, 44, 50 van het Wetboek van Strafrecht ; 152, 159, 161, 162 en 163 van het Wetboek van Strafvordering ; 4 van de wet van 17 april 1878 ; 11, 16, 21, 31 tot 37 van de wet van 15 juni 1935, waarvan de bepalingen werden aangeduid door de heer Voorzitter ;

Ontslaat de 1e en 2e beklaagden van de vervolging zonder kosten ;

Ontslaat de 3e gedaagde van de vervolging voor feit B ; Stelt de 4e gedaagde buiten zake als burgerlijk verantwoordelijke voor de 1e en 2e beklaagden ;

Veroordeelt de 3e beklaagde op tegenspraak voor betichting A : tot een geldboete van vijftientwintig frank, gebracht op vijfhonderd frank bij toepassing van artikel 1 der wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes ;

Zegt dat bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, de geldboete zal mogen vervangen worden door een subsidiaire gevangenisstraf van drie dagen.

Verwijst de 3e gedaagde tot de kosten van het geding tot op heden begroot op 211 frank.

Verklaart de 4e gedaagde burgerlijk verantwoordelijk voor de kosten ten laste van de 3e gedaagde gelegd, op tengerspraak.

En beslissende over de eis van de burgerlijke partij :

Gelet op de vrijspraak van de 1e en 2e gedaagden, verklaart zich onbevoegd om ervan te kennen voor zoveel hij tegen deze gedaagden gericht werd ;

Verklaart hem ontvankelijk en gegrond tegenover de 3e en 4e gedaagden ;

Verwijst de 3e en 4e gedaagden in solidum te betalen aan de burgerlijke partij ten titel van schadevergoeding de som van vierduizend vijfhonderd en tien frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten en de kosten en de vergoedende intresten van 15 januari 1969.

Gelast het Openbaar Ministerie met de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorzoveel het hem betreft.

Bericht

Ten gevolge van plaatsgebrek is het verslag over het Congres van het Verbond van Belgische Advocaten dat te Ieper plaats had op 26-27 september jl. naar het volgend nummer moeten verschoven worden.

Juridische Informatie nr 22 van de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen

In de loop van de maand maart heeft het Hof van Justitie o.m. uitspraak gedaan in de drie hieronder ver-
noemde zaken. We geven de samenvatting van deze
arresten vergezeld van een passende beschouwing:

**Zaak 33/69: Commissie der Europese Gemeenschappen
tegen de Italiaanse Republiek.** Het Hof oordeelt dat door
het niet aanleggen van het door de verordeningen voor-
geschreven wijnbouwkadaster Italië is tekort gekomen
aan zijn verplichtingen.

**Zaak 7/69: Commissie der Europese Gemeenschappen
tegen de Italiaanse Republiek.**

Door de commissie aangeklaagd omdat Italië de ver-
dragsartikelen 95 en 96 overtrad ten opzichte van de uit
de Lid-Staten ingevoerde wol en wolprodukten werd het
beroep door het Hof afgewezen omdat in de loop van
de procedure het onderwerp van de eis werd gewijzigd.

**Zaak 43/69: Firma Brauerei A. Bilger Söhne GmbH te
Gottmadingen tegen H. Jehle en echtgenote te Friedrich-
shafen.** Het hof geeft een uitlegging van sommige be-
palen van art. 85 van het Verdrag en van de Raadsvorde-
ning nr. 17.

I. Zaak 33/69. Commissie der Europese Gemeenschappen tegen de Italiaanse Republiek.

A. Inhoud van het geding.

In art. 1 van de Raadsverordening nr. 24 van april 1962
houdende de geleidelijke totstandbrenging van een ge-
meenschappelijke ordening van de wijnmarkt, worden de
Lid-Staten gelast uiterlijk op 30 juni 1963 een wijnbouw-
kadaster in te stellen, dat voortdurend zal worden bijge-
houden. Dit kadaster vindt zijn grondslag in de algemene
telling der wijngaarden en moet tenminste enkele welbe-
paalde gegevens bevatten. In de Kommissieverordeningen
nr. 143 en nr. 26/64/EEG worden nadere bepalingen ge-
geven met betrekking tot het instellen, het gebruik en
het bijhouden van bedoeld kadaster.

Op 29 maart 1963 vroeg de Italiaanse regering uitstel
voor de uitvoering van haar opdracht tot 31 december
1964. Bij Raadsverordening nr. 92/63/EEG werd de datum
van 30 juni 1963 vervangen door deze van 31 december
1964.

Op 29 december 1965 werd door de President van de
Italiaanse Republiek het dekreet 1707 uitgevaardigd dat
enkele algemene maatregelen en de nodige kredieten
voorzag voor het opmaken van het bedoeld kadaster. Daar
nog steeds geen konkrete maatregelen voor de instelling
van het wijnbouwkadaster genomen werden richtte de
Commissie, overeenkomstig de procedure van art. 169, een
eerste schrijven aan de Italiaanse regering op 17 juni 1966.

Ingevolge de briefwisseling die toen werd gevoerd stelde
de Commissie op 24 juni 1967 aan de Raad voor een
nieuwe verordening te nemen waarbij de termijn voor de
instelling van het kadaster zou worden verlengd tot 31
december 1968. Het voorstel werd echter niet aanvaard.

Toen konkrete uitvoeringsmaatregelen steeds uitbleven
stuurde de Commissie op 7 maart 1969 het gemotiveerd
advies aan de Italiaanse regering en op 23 juli 1969 stelde
zij ten slotte het beroep overeenkomstig art. 169 in.

B. Arrest van 4 maart 1970.

Italië beweert dat het slechts de verplichting had tot
het leggen van de juridische grondslag voor de latere
verwezenlijking van het wijnbouwkadaster en niet tot de
voltooiing van een gebruiksklaar kadaster.

Besluit.

Door het in de Raadsverordening nr. 24 bedoelde wijn-
bouwkadaster niet in te stellen is de Italiaanse Republiek
te kort gekomen aan de verplichtingen die krachtens
deze bepaling op haar rusten.

C. Beschouwing.

Op een ogenblik dat zich ernstige moeilijkheden voor-
deden met betrekking tot de invoering van de gemeen-
schappelijke wijnmarkt, deed het Hof uitspraak in een
met de wijnmarkt verbandhoudende aangelegenheid wel-
ke sinds lang het voorwerp was van een geschil tussen de
Commissie en Italië.

De instelling van een wijnbouwkadaster moest de
Commissie immers een hele reeks nauwkeurige gegevens
ter hand stellen nuttig voor de organisatie van deze ge-
meenschappelijke wijnmarkt.

De Italiaanse overheid kwam er evenwel niet toe de
nodige konkrete uitvoeringsmaatregelen te treffen om dit
kadaster werkelijk te doen worden. Voor het Hof gedaagd
beweerde Italië dat het alleen de juridische grondslag
moest leggen voor de instelling van dit kadaster zodat de
uitbouw van een konkreet werkend kadaster later zou
kunnen plaatsvinden. Ingaand op het door Italië aange-
haalde argument van taalkundige aard weerlegt het Hof
dit verweermiddel door de draagwijdte van de verorde-
ningsbepalingen te ontleden.

Blijkbaar was dit reeds voldoende voor het Hof. Het
ware echter niet zonder belang geweest had het Hof
bovendien ingegaan op de vraag of de juridische formal-
iteit welke Italië meende als enige opdracht te moeten
vervullen in werkelijkheid geen overbodige formaliteit
was. Vermits een verordening krachtens art. 189 van het
verdrag rechtstreeks toepasselijk is in elke Lid-Staat was
daar op zich zelf geen nieuwe juridische akte nodig om
het bedoelde kadaster in rechte in te stellen. Er dienden
alsdan alleen uitvoeringsmaatregelen genomen door de
Italiaanse overheden.

Om verder over het beroep uitspraak te kunnen doen
moest het Hof zodoende andermaal een oordeel vellen
over de materiële uitvoering van een gemeenschapsver-
plichting, zoals dit ook het geval was in de zaak 31/69:
Commissie der E.G. tegen de Italiaanse Republiek (zie
Juridische Informatie nr. 21).

In onderhavige zaak was het de taak van de Italiaanse
regering de materiële telling van de wijngaarden met al
de nodige opgesomde gegevens uit te voeren, en dit
binnen een door de verordening opgelegde termijn. Bij het
beoordelen van het al of niet gebrekkig uitvoeren van
deze opdracht rezen voor het Hof geen moeilijkheden. De
uitvoeringstermijn werd uitermate ver overschreden en
als uitvoering kon alleen het dekreet nr. 1707 worden ver-
noemd.

Dit dekreet voldeed echter niet aan de opgave. Aan
een veroordeling kon Italië dan ook moeilijk ontkomen.

II. Zaak 7/69 : Kommissie der Europese Gemeenschappen tegen de Regering van de Italiaanse Republiek

A. Inhoud van het geding.

Oordelend dat de Italiaanse regering de art. 95 en 96 in het verdrag overtrad door de uit de andere Lid-Staten ingevoerde wol en wolprodukten zwaarder te belasten dan de soortgelijke nationale produkten, ving de Kommissie bij brief van 12 juli 1966 de procedure aan van art. 169. Hierop stelde Italië een einde aan de meeste ten laste gelegde schendingen op deze artikelen. Op 16 juli stuurde de Kommissie een gemotiveerd advies waarin nog twee inbreuken tegen art. 95 werden aangeklaagd nl. de belasting op de ingevoerde door ploten verkregen wol, en de belasting op ingevoerde bewerkte ruwe, gekaarde of gekamde wol.

Voor dezelfde inbreuken stelde de Kommissie ten slotte op 4 februari 1969 beroep in bij het Hof.

Tijdens de procedure deelde de Italiaanse regering in haar memorie van 15 juli 1969 mede dat op 2 juli 1969 het wetsbesluit nr. 319 was genomen waarbij maatregelen werden genomen die een einde stellen aan de inbreuken zodat de voorwaarden waren vervuld om het beroep in te trekken. Bij brief van 4 augustus 1969 verklaarde de Kommissie dat het voor haar niet zo duidelijk was dat aan de inbreuken een einde was gesteld en dat haar derhalve geen andere mogelijkheid bleef dan het geding voort te zetten.

B. Arrest van 10 maart 1970.

Het Hof gaat uit van het tijdens het geding door de Italiaanse regering uitgevaardigde wetsbesluit nr. 319 en van de houding van de partijen die in hun betogen hoofdzakelijk hebben gehandeld over de gevolgen en de betekenis van de in dit wetsbesluit voorkomende maatregelen.

Het Hof stelt vast dat de Kommissie overigens kennelijk geen ander doel nastreeft dan het daadwerkelijk beëindigen van het aangeklaagde verzuim zodat haar enig opzet blijkbaar is het doen ophouden van enig thans wellicht nog aanwezig verzuim. Aldus beschouwen partijen het wetsbesluit als van wezenlijke betekenis voor de afloop van het geding en verzochten zij het Hof de aldus ontstane toestand in zijn geheel te beoordelen.

Hiermede heeft de Kommissie echter het onderwerp van haar eis gewijzigd. Het gaat immers niet meer om te weten of Italië, op het ogenblik dat het beroep werd ingesteld, in gebreke was ten opzichte van art. 95 doch om de vraag of na de inwerkingtreding van het wetsbesluit bedoeld verzuim nog aanwezig was.

Welnu, het Hof mag zich in dit geding over de door het wetsbesluit nr. 319 in het leven geroepen situatie ten opzichte van art. 95 niet uitspreken. Het belang van het beroep krachtens art. 169 heeft de procedure met waarborgen omgeven welke des te minder mogen verwaarloosd worden daar de Lid-Staten krachtens art. 171 gehouden zijn de maatregelen te nemen welke voor de tenuitvoerlegging van het arrest nodig zijn. Het Hof kan dus geen uitspraak vellen over een verzuim als gevolg van een wetswijziging die in de loop van het geding plaatsvindt zonder een inbreuk te plegen op de rechten van een Lid-Staat om zijn verweermiddelen te laten gelden op grondslag van in het raam van de procedure van art. 169 nauwkeurig omschreven grieven. In deze omstandigheden zou de Kommissie, in verband met de werking van het wetsbesluit nr. 319, een nieuwe procedure krachtens art. 169 kunnen aanvangen. Nu het onderwerp van de eis werd gewijzigd moet het beroep

zoals het oorspronkelijk was geformuleerd worden afgevoerd.

C. Beschouwing.

Het arrest bekommert zich uitsluitend om procedure-aangelegenheden en vindt daarin een aanleiding om de eis af te wijzen. Het Hof doet dus geen uitspraak over de grond van het beroep. Alle elementen van het dossier en de besluiten van de advocaat-Generaal laten uitschijnen dat Italië, op het ogenblik dat het beroep werd ingesteld, een stelsel van omzetbelasting toepaste waardoor de uit de Lid-Staten ingevoerde pootwol alsmede gekaarde en gekamde wol zwaarder werden belast dan de eigen soortgelijke produkten.

In de lijn van een normale procedure was dus vermoedelijk een veroordeling gevolgd. Zelfs het nieuw feit, nl. het uitvaardigen van het wetsbesluit nr. 319, had deze veroordeling niet kunnen afwenden. In de zaak 7/61 : Kommissie der Europese Gemeenschappen tegen de Regering van de Italiaanse Republiek, deed zich een gelijkaardig feit voor. Nadat de Kommissie het beroep krachtens art. 169 had ingediend werden door de betrokken Lid-Staat de nodige maatregelen genomen om aan de inbreuk een einde te maken. De Kommissie had zelfs erkend dat door deze maatregelen de Lid-Staat zijn verplichtingen was nagekomen. Het Hof zag zich derhalve voor de vraag geplaatst of de zaak niet zonder voorwerp was geraakt. Steunend op de bepalingen van art. 169 besloot het Hof dat het over het beroep diende te beslissen zonder daarbij na te gaan of de betrokken Staat na de indiening van het beroep de nodige maatregelen heeft getroffen om aan de inbreuk een eind te maken». Het Hof oordeelde dat de Kommissie er in alle geval belang bij had over de vraag omtrent de schuld van de Lid-Staat in rechte te zien beslissen.

Overeenkomstig deze gevestigde jurisprudentie moest het Hof derhalve geen de minste aandacht schenken aan de besluitwet nr. 319 en een uitspraak vellen over de toestand zoals deze bestond bij het instellen van het beroep.

Blijkbaar waren het de partijen zelf, en in hoofdzaak de Kommissie, die wensten dat het Hof een uitspraak zou vellen over de gevolgen van het wetsbesluit nr. 319, met name over de nieuwgeschapen toestand waarover tussen de partijen geen eensgezindheid bestond. Dit heeft geleid tot de verwerping van het beroep. Ter inlichting kunnen wij hieraan toevoegen dat de Advokaat Generaal van oordeel was dat het wetsbesluit nr. 319 geen einde had gemaakt aan de inbreuk wat betreft de invoer van pootwol en dat er verdere ophelderingen vereist waren om zich te kunnen uitspreken wat betreft de gekaarde en gekamde wol.

Als de Kommissie eveneens van oordeel is dat de inbreuken zijn blijven bestaan staat het haar vrij een nieuw beroep krachtens art. 169 in te stellen.

III. Zaak 43/69 : Firma Brauerei A. Bilger Söhne GmbH te Gottmadingen tegen H. Jehle en echtgenote te Friedrichshafen.

A. Inhoud van het geding.

In 1950 sloot de brouwerij Bilger een overeenkomst met de echtgenoten Jehle waarbij deze laatste zich verbonden om gedurende 25 jaar en in ieder geval tot 1 oktober 1975 bepaalde bierschengerijen uit te baten en het daarvoor nodige bier uitsluitend van de brouwerij Bilger te betrekken. Andere bepalingen o.m. betreffende een eventuele verhuring door de uitbaters vulden de overeen-

komst aan. Deze overeenkomst werd niet bij de commissie aangemeld.

In begin 1962 werd één der twee bedrijven verhuurd en werden in beide bedrijven behalve bier van de brouwerij Bilger ook speciale biersoorten van andere brouwerijen verkocht. Op 30 juni 1962 werden de echtgenoten Jehle gedagvaard voor het Landsgericht dat hen veroordeelde. In beroep voor het Oberlandesgericht kwamen de echtgenoten Jehle dat zij zich van de verkoop van andere bieren slechts moesten onthouden tot 1 oktober 1968. Voor het overige werd het beroep afgewezen.

Dit laatste gedeelte van het arrest werd voor het Bundesgerichtshof gebracht en aldaar vernietigd. De zaak werd teruggewezen naar het Oberlandesgericht Karlsruhe.

Nu pas werd door de echtgenoten Jehle de ongeldigheid van de overeenkomst op grond van art. 85, lid 1 van het EEG-Verdrag ingeroepen.

Op 31 juli 1969 besloot het Oberlandesgericht overeenkomstig art. 177 (prejudicieel beroep) twee vragen om uitlegging te stellen aan het Hof van Justitie.

B. Arrest van 18 maart 1970.

Eerste vraag,

Heeft een vóór 13 maart 1962 ⁽¹⁾ tussen twee ondernemingen van een Lid-Staat gesloten bierleveringskontraat betrekking op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten in de zin van art. 4, lid 2,1) van Raadsverordening nr. 17 ⁽²⁾ wanneer de exclusiviteitsklausule als volgt luidt: «de caféhouder verplicht zich het voor de bierschenkerij nodige bier uitsluitend van de — in dezelfde Lid-Staat gevestigde — brouwerij te betrekken»?

Moet zodanige overeenkomst in de zin van art. 5 juncto art. 4, lid 2,1) van verordening nr 17 worden aangemeld?

Het Hof,

moet dus nagaan of dengelijke kontrakten tussen een producent en een zelfstandig kleinhandelaar, beide uit eenzelfde Lid-Staat, behoren tot de door verordening 17 van aanmelding vrijgestelde overeenkomsten ongeacht of zij op zich zelf of in verband met andere overeenkomsten, al of niet onder art. 85, lid 1 kunnen vallen.

De artikelen 4 en 5 van de verordening nr 17 stellen zodanige overeenkomsten vrij van aanmelding op voorwaarde dat zij «geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten». Anderzijds kunnen een aantal dengelijke overeenkomsten waardoor een groot aantal kleinhandelaars uit dezelfde Staat aan enkele aldaar gevestigde producenten worden gebonden «de handel tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden» (art. 85, lid 1).

Niettemin blijven deze overeenkomsten vrij gesteld van aanmelding wanneer zij geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten.

De uitdrukking «betrekking hebben op de invoer of de uitvoer» («concerner l'importation ou l'exportation») krijgt dus een engere betekenis dan de term «de handel tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden» (affecter le commerce entre Etats-membres).

Antwoord,

Een overeenkomst tussen een producent en een zelfstandige kleinhandelaar, waarbij deze laatste zich verbindt zijn leveranties uitsluitend van genoemde — in dezelfde Lid-Staat gevestigde — producent te betrekken en welker uitvoering niet medebrengt dat de betrokken waren de nationale grenzen overschrijden, heeft geen betrekking op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten in de zin van art. 4, lid 2, 1 van verordening nr. 17, en is mitsdien van aanmelding vrijgesteld.

Tweede vraag,

Bij ontkennend antwoord op de eerste vraag: hoe moet, voor wat betreft overeenkomsten welke niet behoeven te worden aangemeld, art. 85, lid 2 van het EEG-Verdrag ⁽³⁾ worden uitgelegd rekening houdend met de terugwerkende kracht van een eventuele vrijstellingsbeslissing van de Commissie krachtens art. 85, lid 3 van het Verdrag en art. 6 van verordening nr 17?

Is een overeenkomst welke niet hoeft te worden aangemeld voorlopig geldig?

Door deze vragen moet worden uitgemaakt of de nationale rechter bevoegd is uitspraak te doen inzake de nietigheid van een overeenkomst welke, ofschoon zij onder art. 85, lid 1 van het Verdrag valt, van aanmelding is vrijgesteld en ook niet werd aangemeld.

Het Hof,

gaat uit van de bewoordingen van art. 9 lid 3 van Verordening nr. 17: «Zolang de Commissie geen procedure heeft ingeleid krachtens de artikelen 2, 3 en 6 blijven de autoriteiten van de Lid-Staten overeenkomstig art. 88 van het Verdrag bevoegd art. 85, lid 1 en art. 86 toe te passen, ...». In art. 88 wordt verwezen naar de nationale bevoegdheid en procedurevoorschriften zodat de term «autoriteiten van de Lid-Staten» mede de nationale rechterlijke instanties omvat. Anderzijds impliceert de bevoegdheid tot toepassing van art. 85, lid 1 noodzakelijkerwijs de bevoegdheid tot toepassing van lid 2 van dit artikel, waarin de «krachtens dit artikel verboden overeenkomsten» van rechtswege nietig worden verklaard.

Art. 88 van het Verdrag en art. 9, lid 3 van verordening nr. 17 bewaren echter het stilzwijgen over de periode waarin de nationale rechter deze nietigheid mag aannemen. Men kan evenwel niet aannemen dat overeenkomsten, vóór of na 13 maart 1962 aangegaan, die door verordening nr. 17 van aanmelding zijn vrijgesteld, met terugwerkende kracht zouden vernietigd worden als later wordt vastgesteld, dat zij onder art. 85, lid 1 en 2 vallen. Wanneer immers de instellingen van de Gemeenschap onder de in art. 85, lid 3 voorziene voorwaarden overeenkomsten geheel van het verbod en van de nietigheid van art. 85 mogen vrijstellen, brengt zulks mede dat, wanneer zij bepaalde overeenkomsten krachtens verordening nr. 17 van aanmelding vrijstellen, zij hebben mogen aannemen dat het risico van nietigheid waaraan deze overeenkomsten blootgesteld bleven slechts uitwerking zou hebben vanaf de dag waarop die nietigheid wordt vastgesteld. Een andere oplossing zou de rechtszekerheid ernstig in gevaar brengen en zulks ten nadele van partijen die, toen zij een overeenkomst aangingen welke vrijgesteld was van aanmelding omdat de mogelijkheid dat zij de handel tussen Lid-Staten ongunstig zouden beïnvloeden gering was te achten redelijkerwijze mochten verwachten dat de overeenkomsten tenminste hetzelfde rechtsgevolg zouden hebben als aangemelde overeenkomsten van vóór 13 maart 1962.

Antwoord.

Een van aanmelding vrijgestelde en niet-aangemelde overeenkomst sorteert volledig rechtsgevolg zolang haar nietigheid niet is vastgesteld.

C. Beschouwingen.

Onderhavig arrest vult op een dubbel gebied de jurisprudentie aan die reeds bestaat met betrekking tot de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag.

1. Het arrest is vooreerst een vervolg op het arrest in de zaak 23/67: Brasserie Haecht tegen O. Wilkin en M.

Janssen, waarin het Hof had onderzocht of een zogeheten brouwerijkontraat onder de verbodsbepaling viel van art. 85, lid 1. Het Hof stelde toen dat het verbod van art. 85, lid 1 op 3 wezenlijke elementen berust:

a) Het raam waarbinnen het verbod speelt nl. alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle beluizen van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen. Hierbij mag worden gelet op alle bestanddelen dezer handelingen.

b) Deze handelingen moeten er toe strekken of tot gevolg hebben dat ze de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt verstoren. In dit verband aanvaardde het Hof dat het feit dat meer dergelijke overeenkomsten werden gesloten in aanmerking mag worden genomen voor zoveel zulke overeenkomsten te zamen tot beperking van de vrije handel kunnen leiden.

c) De verstoring der mededinging is verboden voor zoveel de overeenkomsten, besluiten of feitelijke gedragingen de handel tussen Lid-Staten nadelig kunnen beïnvloeden.

Derhalve kwam het Hof tot het besluit dat brouwerijkontraaten onder het verbod van art. 85, lid 1 kunnen vallen wanneer zij, op zichzelf of wel te zamen met andere overeenkomsten, in samenhang met de economische en juridische omstandigheden waarin zij zijn aangegaan en gezien in het geheel hunner objectieve bestanddelen — feitelijk of rechtens — de handel tussen Lid-Staten nadelig kunnen beïnvloeden en er toe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Het arrest laat het derhalve aan de nationale rechter over na te gaan of een bepaald brouwerijkontraat, op zichzelf of te samen met andere dergelijke kontraaten tot de door art. 85 verboden werking kan leiden.

Gesteld voor een dergelijke opdracht meende het Oberlandesgericht Karlsruhe een zekere tegenstrijdigheid waar te nemen tussen de strekking van genoemd arrest en de bepalingen van verordening nr. 17. Alhoewel de brouwerijkontraaten de door art. 85, lid 1 verboden werking kunnen bezitten en dus ongeoorloofd kunnen zijn, werden zij anderzijds, blijkbaar door art. 4 van verordening nr. 17 toch vrijgesteld van aanmelding bij de Kommissie omdat zij «geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten», wat inhoudt dat ze beschouwd worden als behorend tot een categorie van ongevaarlijke en geoorloofde overeenkomsten.

Het Hof echter ziet daarin geen tegenstelling. Zijn uitspraak bevestigt dat dergelijke overeenkomsten inderdaad van aanmelding zijn vrijgesteld.

Dit betekent dat een overeenkomst de intrakommunautaire handel ongunstig kan beïnvloeden zonder dat zij op ne in- of uitvoer betrekking heeft. Tegen de letterlijke betekenis der woorden in krijgt de uitdrukking «betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten» van art. 4, lid 2 van verordening nr. 17 derhalve een engere betekenis dan de uitdrukking «de handel tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden» van art. 85, lid 1 van het Verdrag.

2. Het arrest is anderzijds ook een verdere aanvulling van de jurisprudentie op het stuk van de werking die aan vernietigbare, al of niet aangemelde overeenkomsten moet worden toegeschreven.

Krachtens art. 85, lid 2 zijn alle door art. 85, lid 1 verboden overeenkomsten of besluiten van rechtswege nietig. Niets is echter bepaald omtrent het tijdstip waarop deze nietigheid intreedt. Rekening houdend met de bepalingen van verordening nr. 17 heeft het Hof dienaangaande de volgende jurisprudentie tot stand gebracht.

a) *Periode gaande tot de inwerkingtreding van verordening nr. 17 (23 maart 1962)*

Tot op het tijdstip van het in werking treden van verordening nr. 17 (13 maart 1962) treedt het rechtsgevolg voorzien in art. 85, lid 2 slechts in ten aanzien van de overeenkomsten en besluiten ten aanzien waarvan de autoriteiten der Lid-Staten op grond van art. 88 van het Verdrag hebben bepaald dat deze onder de verbodsbepaling van art. 85, lid 1 vallen en niet in aanmerking komen voor een ontheffing als bedoeld in art. 85, lid 3, of ten aanzien waarvan de Kommissie bij beschikking krachtens art. 89, lid 2 heeft vastgesteld dat ze strijdig zijn met art. 85 (arrest 13/61: Firma Kledingverkoopbedrijf De Geus en Uittenbogerd tegen Robert Bosch GmbH en N.V. Maatschappij tot voortzetting der zaken der firma Willem Van Rijn).

Niettegenstaande de artikelen 88 en 89 toepasselijk zijn vanaf het in werking treden van het Verdrag, heeft het Hof de nietigheid van rechtswege van de met art. 85, lid 1 strijdige overeenkomsten en besluiten toch beperkt tot op het tijdstip van het in werking treden van de verordening nr. 17.

Het Hof oordeelde dat het in het algemeen strijdig zou zijn met het beginsel van de rechtszekerheid — een bijde toepassing van het verdrag in acht te nemen rechtsnorm — om bepaalde overeenkomsten en besluiten met nietigheid van rechtswege te treffen nog vooraleer de mogelijkheid heeft bestaan om vast te stellen op welke overeenkomsten het geheel der bepalingen van art. 85 van toepassing is. De mogelijkheid werd slechts geschapen door het verschijnen van de verordening nr. 17.

b) *Periode vanaf de inwerkingtreding van de verordening nr. 17.*

— De overeenkomsten en besluiten welke onder het verbod vallen van art. 85, lid 1 en bestaan op het tijdstip van het in werking treden van verordening nr. 17, en die *tijdig* overeenkomstig art. 5 van genoemde verordening werden aangemeld, zijn slechts van rechtswege nietig te beschouwen wanneer en voor zover de Kommissie besluit dat zij niet voor een vrijstelling overeenkomstig art. 85, lid 3 en evenmin door toepassing van art. 7, lid 1, van verordening nr. 17 in aanmerking komen, of wanneer de autoriteiten der Lid-Staten tot uitoefening der hun bij art. 88 van het Verdrag juncto art. 9 der verordening toegekende bevoegdheden besluiten (Hogergenoemd arrest 13/61).

Het Hof nam dus in zijn arrest 13/61 aan dat tijdig bij de Kommissie aangemelde overeenkomsten als voorlopig geldig moesten beschouwd worden. Over de werking welke aan een voorlopige geldige overeenkomst kon worden toegeschreven bleven echter jarenlang meningsverschillen bestaan. Hierover ondervraagd, besliste het Hof in zijn arrest 10/69: S.A. Portelange tegen S.A. Smith Corona Marchant Int. en anderen, dat het strijdig zou zijn met het algemeen beginsel der rechtszekerheid om uit het niet definitief karakter der geldigheid van de aangemelde overeenkomsten te konkluderen dat hun werking onvolledig zou zijn zolang de Kommissie geen beslissing overeenkomstig art. 85, lid 3 heeft genomen. Het staat dus wel vast dat alle behoorlijk aangemelde overeenkomsten volledige rechtsgevolgen hebben zolang de Kommissie geen beslissing tot nietigheid heeft genomen of, wanneer de Kommissie nog geen procedure heeft ingeleid krachtens de artikelen 2, 3 of 6 van de verordening nr. 17, zolang de autoriteiten van de betrokken Lid-Staat geen gebruik hebben gemaakt, overeenkomstig art. 9 dezer verordening, van de hen krachtens art. 88 toegestane bevoegdheid tot toepassen van art. 85, lid 1 en art. 86.

— De overeenkomsten en besluiten die onder het verbod vallen van art. 85, lid 1 en die niet zijn vrijgesteld van aanmelding omdat zij niet behoren tot één van de door

art. 4 van Raadsverordening nr. 17 voorziene categorieën, en die *niet tijdig* bij de Commissie zijn aangemeld, zijn van rechtswege nietig vanaf het in werking treden van de verordening nr. 17 (hogergenoemd arrest 13/61).

— Tenslotte heeft het Hof in onderhavig arrest 43/69 uitspraak gedaan ten aanzien van de overeenkomsten en besluiten die onder het verbod vallen van art. 85, lid 1, maar die van aanmelding vrijgesteld zijn omdat zij behoren dat één van de door art. 4 van Raadsverordening nr. 17 voorziene categorieën.

Dergelijke overeenkomsten en besluiten zijn voorlopig geldig en hebben volledige rechtsgevolgen zolang hun nietigheid niet is vastgesteld. Deze nietigheid kan worden vastgesteld:

— door de Commissie. Ofschoon de betrokken overeenkomsten en besluiten vrijgesteld zijn van aanmelding kunnen zij nochtans overeenkomstig art. 5, lid 2 van de Raadsverordening nr. 17 bij de Commissie worden aangemeld om een beschikking van vrijstelling van art. 85, lid 1 te bekomen.

— door de autoriteiten van de betrokken Lid-Staat. Overeenkomstig art. 9, lid 3 van de Raadsverordening nr. 17 blijven immers de autoriteiten van de Lid-Staten op grond van art. 88 van het Verdrag bevoegd om art. 85, lid 1 en art. 86 toe te passen en dit zolang de Commissie geen procedure heeft ingeleid krachtens de artikelen 2, 3 of 6 van de Raadsverordening.

(1) Datum van de inwerkingtreding van de Raadsverordening nr. 17.

(2) *Tekst van art. 4, lid 2 van Raadsverordening nr. 17.* Het eerste lid van dit artikel is niet van toepassing op overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen voor zover: 1) Daaraan slechts ondernemingen uit één Lid-Staat deelnemen en zij geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussen Lid-Staten, 2)

(3) *Tekst van art. 85, lid 2: 2.* De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent. — Bestuur Gerechtelijk jaar 1970-71

Het bestuur van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent, gerechtelijk jaar 1970-71, werd samengesteld als volgt:

Voorzitter M. De Sutter Medard; Ondervoorzitter: Mr. Baert Geert; Secretaris: Mr. Van Damme Antoon; Schatbewaarder: Mr. De Preter Jean Charles; Leden: Mr. Verhaegen Lode, Mr. Martens Wilfried, Mr. Verschoore Jacqueline, Mr. Van Eeckhaut Piet; Verantwoordelijken voor de vervangingsdienst: Mr. Nuytinck Jozef, Mr. Van Laeres Annie-Roze; Vertegenwoordiger der Stagiaires: Mr. Tavernier Veerle.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voordracht van de heer J.M. Croonenberghs: « Van het Gerecht naar het Toneel »

In het keurig vergaderzaaltje van het Bouwcentrum aan de Jan Van Rijswijcklaan te Antwerpen hield de

Vlaamse Conferentie donderdag 24 september 1970 haar eerste samenkomst van het gerechtelijk jaar 1970-1971.

De heer J.M. Croonenberghs, Voorzitter van het Hof van Assisen in de reeks T.V.-processen « Beschuldigde, sta op! » had aanvaard een en ander te komen vertellen over zijn ervaringen « Van het Gerecht naar het Toneel ».

Even gemoedelijk en rustig als de T.V.-kijkers hem het Hof zien presideren, onderhield Voorzitter Croonenberghs zijn gehoor op aangename en boeiende wijze gedurende anderhalf uur over zijn belevenissen in zijn huidige magistratuur-functie op het kleine scherm.

De eerste stoot daartoe was wellicht de contestatie, die in de helft der twintiger jaren ook welig bloeide aan de Universiteit, doch die — aldus spreker — constructiever en idealistischer was dan thans. Zij hield verband met de Vlaamse strijd. Het conflict der generaties, destijds ook reeds gekend, bracht mee dat de ere-leden, die de studentenverenigingen financieel moesten recht houden, niet langer hun steun verleenden, zodat naar andere middelen diende gezocht om de schatkist te spijzen: men greep dan naar het toneel, en « De gehangene met den koorde », een intens dramatisch en diep ontroerend stuk van Henri Gheon, waarin spreker de rol speelde van de valse waardin van een herberg in Compostella, bracht de financiën weer vlot... De titel van dit stuk legt reeds een eerste verband tussen Gerecht en Toneel!

Het zou slechts een veertig-tal jaren later zijn, meer bepaaldelijk in 1964, dat de heer Croonenberghs opnieuw zou gaan acteren. Frankrijk en Nederland hadden reeds hun T.V.-processen en toen werd er ook in ons land aan gedacht in het kader der educatieve programma's. De dramaturgie, van Sophocles via Shakespeare tot Jean Anouilh, en ook de film (men denke aan « Justice est faite » en « Twelve angry men ») hadden ten overvloede bewezen dat de mens interesse heeft voor het Gerecht en zijn processen.

Met de eerste T.V.-processen beoogde men bovendien nog speciaal het educatieve aspect: de kijker kon — in het allereerste proces — de ganse ingewikkelde procedure voor het Hof van Assisen, waarover de kranten niet meer schrijven, de visu meemaken; een ander geding had een historische achtergrond, waarover door een commentator toelichting werd verstrekt en na een « vergiftigingszaak » kwam een hoogleraar-toxicoloog de vorderingen der wetenschap op dit punt nader verklaren...

Op boeiende wijze had spreker het dan over de intense inspanningen, die dienen geleverd om een proces op te voeren. Aanvankelijk werden de opnamen verricht met ononderbroken sekwenties van 45 min. en indien het toeval wou dat op de 44e minuut een Boeing de niet zo behoorlijk geïsoleerde studio overvloog, moest de hele sekwentie hernomen worden want het proces speelde in 1886 en vliegtuigengeronk was dus een anachronisme...

Ook de budgetaire problemen kwamen even ter sprake doch het was opmerkelijk met welke optimistische geestdrift spreker, — ondanks de moeilijkheden die met elke onderneming gepaard gaan, — van zijn werk hield, en er meer in zag dan een eenvoudig tijdverdrijf voor hem en de kijkers: de begroeting in zijn buurt door een Brussels jongetje met de woorden « Bonjour Monsieur, Jugement à la T.V. » deed hem deugd, want zij onthulde hem dat de Vlaamse ouders van dat jongetje ook nog op de B.R.T.-beeldbuis afstemden en ook hun kind lieten kijken en nog wat Vlaams leren...

Het was muistil geweest in het vergaderzaaltje gedurende anderhalf uur, even stil en gezellig als thuis in de huiskamer wanneer 's avonds de heer Croonenberghs de voorzitterskamer hanteert!

J.L.

MEDEDELINGEN

Belgische Liga voor de verdediging van de rechten van de mens

Tussen het Centraal Comité van de Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens en de Heer Pedro Delahaye, raadsheer in het Hof van Cassatie, en Belgisch lid van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, is een meningsverschil ontstaan betreffende de opdracht van de Commissie en de mogelijkheden waarover zij beschikt.

De Belgische Liga zendt ons desaan gaande de hieronderstaande nota, met verzoek deze ter kennis van onze lezers te brengen.

* * *

NOTA

Het centraal comité van de Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens heeft uiteraard de werkzaamheden van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens betreffende de klacht die was ingediend tegen Griekenland door de Scandinavische landen en Nederland, met aandacht gevolgd. Vooral het belangrijk rapport had zijn volle belangstelling.

Uit dit rapport is gebleken dat de heer Pedro Delahaye, raadsheer in het Hof van Cassatie van België en Belgisch lid van de Commissie, het op een aantal punten niet eens was met de meeste zijner collega's.

Hoewel het centraal comité twijfelt aan de gefundeerdheid van bepaalde door de heer Delahaye verdedigde stellingen in zijn afwijkende of persoonlijke mening, respecteert het centraal comité angstvallig zijn onafhankelijkheid als magistraat en oordeelt het, dat het niet tot de bevoegdheid van het centraal comité behoort, zijn gevoelens uit te drukken over de meningen van de heer Delahaye.

Het centraal comité is evenwel ten eerste getroffen door de algemene opmerkingen die de heer Delahaye over de opdracht en het functioneren van de Commissie naar voren brengt. Hij schrijft namelijk in deel I van het verslag onder nr. 166 en volgende:

« (N° 167) La Commission... n'a pas été instituée dans la forme et avec les pouvoirs de faire face à certaines causes très importantes comme la présente.

« Composée de membres non permanents ayant chacun des occupations absorbantes dans leurs pays, au sein d'un organisme permanent, elle ne peut, quels que soient ses efforts, mener à bien nombre d'affaires spécialement les plus importantes dans un délai raisonnable.

« Travaillant sans auxiliaires, sauf le personnel administratif, il ne lui est pas possible de mener, avec un effectif de sept membres (effectif d'une Sous-Commission) ou même de seize membres (effectif de la Commission), une enquête exigeant l'audition de centaines de témoins et peut-être plus.

« Sur les problèmes soulevés par l'article 15, alinéa 1er de la Convention, une trentaine de témoins seulement ont pu être entendus.

« Tenue par des règles de procédure, elle ne peut recueillir des renseignements à titre confidentiel, le tout étant contradictoire. Beaucoup d'éléments ne seront, dès lors, plus portés à sa connaissance.

« A défaut d'auxiliaires qui pourraient entretenir des re-

lations avec les polices nationales, d'autres sources d'information lui seront fermées. Ainsi, les témoins entendus dans cette affaire ont été proposés par le Gouvernement intéressé: la Sous-commission a dû se limiter à faire un choix parmi eux.

« (N° 168) Sur ce qui précède, il résulte que le Gouvernement intéressé et la Commission n'ont pas disposé des mêmes bases d'appréciation et que la tâche dévolue à cette dernière est particulièrement difficile. »

De Liga kan uiteraard niet ingaan op de gedetailleerde opmerkingen die betrekking hebben op de materiële organisatie van de werkzaamheden van de Commissie. Die Commissie wordt bijgestaan door een secretariaat waarvan wij alle redenen hebben aan te nemen dat het én deskundig én qua aantal leden voldoende is, en waarvan de activiteit nooit aanleiding tot klachten lijkt te hebben gegeven. Ons is overigens geen enkel voorbeeld bekend waar de Commissie niet op systematische wijze — wat traag misschien — de verzoeken die tot haar waren gericht, heeft behandeld.

Het centraal comité hecht vooral belang aan de verklaring die te lezen staat in het verslag onder nr. 167 en die hoger werd aangehaald.

Het is van mening dat het voor een lid van de Commissie ernstig is te schrijven dat « la Commission Européenne des Droits de l'Homme n'a pas été instituée dans la forme et avec les pouvoirs de faire face à certaines causes très importantes comme la présente. » Moet men hieruit het besluit afleiden dat de Commissie — althans naar de mening van de heer Delahaye — niet in staat is, de meeste klachten die de ene Staat tegen een andere indient, te behandelen en dat de procedures die werden ingespannen tegen Groot-Brittannië (de zaak Cyprus) en Griekenland, niet binnen haar (bevoegdheid) liggen?

Dit standpunt is des te betreurenswaardiger daar de teksten waarop iedere actie van de Raad van Europa (zie met name de preambule en art. 3 van het statuut) zich baseert, het principe van de heerschappij van het recht vooropstelt en dat « les Etats membres se déclarent inébranlablement attachés aux valeurs spirituelles et morales qui sont le patrimoine commun de leurs peuples et qui sont à l'origine des principes de liberté individuelle, de liberté politique et de prééminence du droit sur lesquels se fonde toute démocratie véritable ».

Tevens tonen de preambule van de Conventie en de voorbereidende werkzaamheden aan, dat West-Europa zich juridisch heeft willen wapenen om iedere nieuwe opkomst van racisme of fascisme in de kiem te kunnen smoren.

De controle van de organen in Straatsburg moet zich uitstrekken tot de daden van de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke overheid.

Het centraal comité moet tot zijn grote spijt vaststellen dat de algemene opvattingen die de heer Delahaye naar voren brengt, het gevaar in zich dragen dat het gezag van de Commissie wordt aangetast en dat — als deze opvattingen weerklink vinden — het gehele opzet van de verdediging van de Rechten van de Mens, zoals dat is uitgewerkt in Straatsburg, in gevaar komt. Zo zou een zware slag worden toegebracht aan de instelling die sinds 1943 de grootste factor van vooruitgang is voor de bescherming van de menselijke waardigheid.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Vlaamse Juristenvereniging

Ontwerp Studiedag te Gent op zaterdag 27 maart 1971

Thema: De toepassingen van het Gerechtelijk Wetboek.

De organisatie wordt toevertrouwd aan Marcel Storme, die op zijn beurt een aantal mensen zal aanspreken om deel te nemen aan een paneel waaraan alle mogelijke schriftelijke vragen zouden mogen worden gesteld. Het ligt tevens in de bedoeling sommige suggesties m.b.t. eventuele aanpassingen verder in detail uit te werken en eventueel toe te lichten op deze Studiedag.

Voorlopig zou het paneel als volgt worden samengesteld: de heer Koninklijke Commissaris Krings, de heren Lepaige, Heurterre, Laenens, een vrederechter, een griffier van de rollen, een gerechtsdeurwaarder, een beslagrechter, een voorzitter van een rechtbank, een advocaat, een notaris, een vertegenwoordiger van hypotheekmaatschappijen...

Het ware wenselijk aan Marcel Storme zo vlug mogelijk suggesties en namen m.b.t. deelname aan het paneel over te maken.

Deze studiedag wordt lang vooraf in het Rechtskundig Weekblad aangekondigd, opdat onze lezers tijdig hun bedenkingen en opmerkingen zouden insturen.

Prijs van de Belgische Vereniging voor Europees recht (20.000 fr.)

Dit jaar wordt voor de eerste maal de Prijs van de Belgische Vereniging voor Europees Recht uitgelooft. De Prijs zal een grondige juridische studie bekronen die betrekking heeft op het recht van de intergoevernementele instellingen in Europa (o.a. de Europese Gemeenschappen en de Raad van Europa).

Kunnen voor deze Prijs in aanmerking komen de studenten aan Belgische universiteiten, of afgestudeerden van Belgische universiteiten, die geboren zijn na 1 januari 1940.

De kandidaten zullen hun werk, in drie exemplaren, vóór 15 oktober indienen bij Prof. G. Schrans, Faculteit

van de Rechtsgeleerdheid, Seminarie voor Europees Recht, Universiteitstraat 14, 9000 Gent. Tevens zullen de kandidaten de volgende inlichtingen mededelen: naam, voornamen, geboortedatum, adres, diploma's en datum waarop ze werden uitgereikt, Belgische universiteit waar ze ingeschreven zijn of gestudeerd hebben.

Dit is het laatste herinneringsbericht voor de Prijs van 1970.

Internationale Unie der Magistraten Belgische afdeling

Op zaterdag 10 oktober a.s. belegt de Belgische Afdeling van de Internationale Unie van Magistraten een vergadering waarop de heer *Frans Danelius*, Raadsheer in het Hof van Beroep te Stockholm en Juridisch Adviseur bij het Ministerie van Justitie van Zweden, een voordracht zal houden over: « *Le système juridique de la Suède et des autres pays scandinaves* ».

Deze voordracht gaat door te 17 u. in het Justitiepaleis te Brussel, in de zittingszaal van de eerste burgerlijke kamer van het Hof van Beroep.

Alle magistraten en leden van de balie zijn welkom.

Vrije Universiteit Brussel Faculteit der Rechtsgeleerdheid Te begeven cursussen

De Vrije Universiteit Brussel meldt de externe vacature van volgende cursus in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid:

« Grondige kennis van het internationaal privaatrecht in verband met het notariaat » (30 uur - enige proef licentie in het notariaat).

Sollicitaties met curriculum vitae (in 2 exemplaren) worden ingewacht tot 10 oktober 1970 bij de Heer Rector van de Vrije Universiteit Brussel, A. Buyllaan, 105, 1050 Brussel.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"